

Adret, Solomon ben Abraham, 1235-1310.

③

ספר /

עבודת הקודש

לרבינו שלמה בן אדרת ז"ל

ובו שני בתים

בית נתיבות — בדיני עירובין

בית מועד — בדיני יום טוב

עם ביאור

נתיבות הבית

הוספות רבות כמבואר בשער השני

שנת השמיטה תשמ"ז לפ"ק

זכרון יעקב

תיקוני המבוי השוה המפולש, העקום המפולש, ורשות הרבים.

נתיבות

הבית

(א) מבוי המפולש לרה"ר כיצד מערבין אותו וכו'. גמ' פ"ק דעירובין ו' ע"א, ה"ר כ"ד מערבין דרך רה"ר עושה לרה"ר מכלן ולחי וקורה מכלן, חנויה אומר בש"א עושה דלת מכלן ודלת מכלן וכשהוא יולא ונכנס נועל, צ"ה אומרים עושה דלת מכלן ולחי וקורה מכלן. ופרכין עלה ורה"ר מי מערבה והחניא יתר על כן א"ר יהודה וכו' ומשניין אמר רב יהודה הכי קאמר כ"ד מערבין מכלן ומפולשין לרשות הרבים עושה לרה"ר מכלן ולחי וקורה מכלן, איהמר רב אמר הלכתא כתיב ושמואל אמר הלכה כחנויה ע"כ. ופסק רבנו להלכה כשמואל וטעמיה נראה מדשקלי וערי כל בני אמוראי בגמ' הכא חלוציה אס' לריך לנעול או חין לריך לנעול ש"מ דקו"ל כוונתיה דהלכה כחנויה וחלוציה דצ"ה לריך דלת מכלן ולחי וקורה מכלן, וכן פסקו נמי ר"י בשמעתין והרי"ש סימן ח"ה, וברוקה הלריך דלת מכלן ודלת מכלן, כן הביא בשמו כצ"י א"י"ש שס"ד, ובשיטת הרמב"ם כתב רבינו דפסק נמי כחנויה כאשר יבאר מזה להלן.

אם היה מפולש לרה"ר מכלן ולכרמלית מכלן עושה צוה"פ מכלן וכו'. הוא גמ' עירובין ז' ע"א, ותיב רב יוסף קמיה דרב הונא ותיב וקאמר, א"ר יהודה א"ר מחלוקה בסרטיא מכלן וסרטיא מכלן ופלטיא מכלן ופלטיא מכלן, אבל סרטיא מכלן ופקעה מכלן או צקעה מכלן ופקעה מכלן עושה לורה הפתח מכלן ולחי וקורה מכלן, השתא סרטיא מכלן ופקעה מכלן עושה לרה"ר מכלן ולחי וקורה מכלן, צקעה מכלן ופקעה מכלן מוציאה, הכי קאמר סרטיא מכלן ופקעה מכלן נעשה כפקעה מכלן ופקעה מכלן, ופירש"י סרטיא ופלטיא שתיכן רה"ר כדאמרין ביציאות השבת ו' ע"א וכו' ועי"ש. והקשה על רבינו בחידושו לרב מאי נפקא לה מיהא דהרי איכו כתיב ס"ל ואפילו בסרטיא מכלן וסרטיא מכלן עושה לרה"ר מכלן ולחי וקורה מכלן. ומיכו למד"א משמיה דרב דהלכה כתיב ואין מורין כן ויהא דקמ"ל בסרטיא מכלן ופקעה מכלן מורין דדברי הכל הוא אבל לאידך קשיא לי וי"ע עכ"ל, מ"מ הרי מצוה דאם היה מפולש לרה"ר מכלן ולכרמלית מכלן וכן לכרמלית מכלן ולכרמלית מכלן עושה לרה"ר מכלן ולחי וקורה מכלן ודו"ק. ויש מי שהורה גם בזה להכשיר בצוה"פ וכו'. הוא שיעת הרי"ף והר"ש בשמעתין דס"ל דהלכה כרב דפסק כתיב דלת מלריך דלתות משום דרב ושמואל הלכה כרב באיסורי, ואע"ג לחיאתו בגמ' דהאי מבוי דהוה צנכרעא אצרכוה דלתות דחשו לה

השער השני

א) [ש"א] כיצד א) מערבין אותו, אם היה מפולש לרשות הרבים מכלן ג) ולכרמלית מכלן עושה צורת פתח מכלן ולחי או קורה מכלן, וכן הדין אם היה מפולש לכרמלית מכלן ומכלן. ד) היה מפולש לרשות הרבים מכלן ומכלן, עושה דלת מכלן ולחי או קורה מכלן, ויש מי שהורה גם בזה להכשיר בצורת פתח מכלן ולחי ה) וקורה מכלן, ולראשון דעתי גוטה. ו.

ברפ הבית: א) בכ"פ, כיצד הן מערבין אותו. ב) שם, בר"ה. ג) כ"ה בכ"פ אבל בדו"י חסר ולכרמלית. ד) כ"ה בכ"פ אבל בדו"י חסר היה מפולש לרה"ר מכלן ומכלן. ה) בדו"י איהא או קורה. ו) בסעיף זה נפל טעות סופר בכל הספרים המודפסים אשר לפנינו והם דו"י ודו"י דכתבו בלשון רבינו מבוי המפולש לרה"ר כיצד מערבין אותו, אם היה מפולש ברה"ר מכלן ומכלן עושה צוה"פ מכלן ולחי או קורה מכלן, וכן הדין אם היה מפולש לכרמלית מכלן ומכלן עושה דלת מכלן ולחי או קורה מכלן וכו' וזה אינו נכון דהנה שיטת רבינו במבוי מפולש דאם פתחו משני צדדיו לרה"ר צריך דלת מכלן ולחי או קורה מכלן ואם פתחו מצד אחד או משני צדדיו לכרמלית סגי בצוה"פ מכלן ולחי וקורה מכלן, וכן מבואר להדיא בדבריו לקמן סי"ח וס"ט, וכ"כ בחידושו לעירובין ו' ע"א, ובתשובותיו ח"ג תשובה רס"ט וכן הביא בשמו המגיד משנה הל"ב שבת פ"ז ה"ג והרי"ש תשובה ת"ה וארחות חיים הל"ב שבת סימן רל"א וב"י א"י"ש סימן שס"ד וגאון יעקב עירובין ו' ע"א ועי"ש, ואנו העתקנו כפי הגירסא בכ"פ והוא הנכון וכ"ה בא"ח ובמ"מ הנ"ל.

ענינים לבית: א) ארחות חיים הל"ב שנת סימן רל"א. ח"ח פ"ז דשנת ה"ג וה"ו. חלירי, עירובין ו' ע"א, ח"ד ואף מו גוה"ד סוגרין שדיו נלת אהת וכו'. עוד גם בחלירי צ"ד ע"א, נא"ד וכן גוה"ד מציילים ראה לפתחת דגריהם וכו'. ג"ח הרי"ש סימן ח"ס ותכ"ז. ספר הבתים כת"י, בית ונוחה שערי הולאה ורשימות שנת ש"ו ס"ה.

עושה לרה"ר לכולכו מחד גיסא דלמנא צלורה פתח כגו כתיב, וכ"פ נמי צלור זרוע הל"ב עירובין סימן קי"א וטושו"ע א"י"ש שס"ד וכ"פ בסמ"ג והסמ"ק הביאים צ"י א"י"ש שס"ד וכ"כ הרב המגיד צפ"י מהל"ב שנת ה"י צדעת הרמב"ם והוכיח כן מדכתב הרמב"ם שם צפ"ג והואך מחזיקין מבוי מפולש עושה לו לרה"ר מכלן ולחי או קורה מכלן וכו' ומדכחם ולא פירש נראה דהרמב"ם איירי בכל גווני היינו אפילו מפולש לרה"ר מכלן ומכלן. אכן רבינו בעבודת הקודש הארוך כמונח להלן לאחר ס"ב. (כפי שכתבתי וכן בחגי"ק צ"ה ספר משעב רקה) וכן בחידושו לשמעתין ובתשובותיו ח"ג סימן רס"ט כתב צדעת הרמב"ם שפוסק כחנויה וחלוציה דצ"ה, ולפ"י צ"ל דמשי"כ הרמב"ם שם צפ"ג דמבוי מפולש כגו צל"פ ולחי או קורה דמיידי דווקא שאלו מלדדיו היכ מפולש לכרמלית אבל אם היו שני צדדיו מפולשין לרה"ר מודה לריך דלתות, והוכיח כן מדכתב הרמב"ם שם צפ"ה שני כותלים צרה"ר והעם עוצרים ציניכס כ"ד מכשיר ציניכס, עושה דלתות מכלן ודלתות מכלן ואח"כ עושה ציניכס רה"ר וכו' הרי מצוה דס"ל כחנויה וחלוציה לתי"ק הוי כגו ליה צל"פ, אלא דהקשה עליו צמ"ש "דלתות" דמשמע דלת מכלן ודלת מכלן וחלוציה להנייה חלוציה דצ"ה דקו"ל כוונתיה לגבי צ"ש כגו בדלת מכלן ולחי או קורה מכלן.

ולראשון דעתי גוטה. טעמיה דרבינו כ"ל מדשקלי וערי כל בני אמוראי בשמעתין חלוציה דשמואל ש"מ הלכתא כוונתיה. ומשי"כ הרי"ף דמהא מבוי דהוה צנכרעא ואצרכוה דלתות דאינה ראה צמח דחשו לה לדשמואל משום דנכרעא הוה אחרא דשמואל, כתב עלה רבינו בחידושו דמדאמרין בשמעתין לימא קסבר רב נחמן לריך לנעול לא ראויה לנעול אע"פ שאין נעלות ולכאורה לימא קסבר רב נחמן לטעמיה דנפשיה קאמר ולא לטעמיה דשמואל בלחוד, וא"כ מוכח דבלאו אחריה דשמואל נמי הכי ס"ל, ומה שהביא הרי"ף ראה ממבוי העשוי כגדל יש לומר דאיירי ב"ד אחד פתחו לרה"ר וזו השני לכרמלית ולכך סגי בצוה"פ בלבד, כ"כ רבינו בחידושו ובתשובה ח"ג סימן רס"ט ועי"ש. ובספר גאון יעקב כתב צנכרעא שיעת רבינו ח"ל וטעמיה דמין משום דכולכו אמוראי להנייה קא שקלי וערו אלמא הלכתא כוונתיה. ואי משום דהלכתא כרב באיסורין אמרין הלכה כרב הונא דאמר משמיה דרב הלכה ואין מורין כן וככולכו אמוראי דאמרי לריך דלת ואמרי או לריך לנעול וכרי"ש דאמר ראויה לנעול ויחי"ש

נתיבות

עירובין סימן י"ד סק"ה הדלת לא מכני משום מחילה רק היכל דלית בכו נמו לרה"פ, ובלאו לרה"פ לא מכני רק לבטל צקועת הרבנים ולזה סגי גם בראויות ליבעל כמשי"כ רבינו הלן צסעי"ז ב' אכל לאשויו רה"י צטיין לרה"פ ג"כ יעו"ש.

3) איזה דלת אמרו ידלת הראויה ליבעל וכו'. גמי עירובין ו' ע"ב איבעיה לכו להנניה אליצא דביה הלל צריך לבעול או אין צריך לבעול, ה"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל אינו צריך לבעול וכן א"ר מהנה אמר שמואל אינו צריך לבעול, איכא דאמרי אמר רב מתנה צדידי הוב עובדא ואמר לי שמואל אין צריך לבעול, צבו מנייה מרב עני צריך לבעול או אין צריך לבעול אמר להו הו חזי בני אבולי דנכרדעא דעימן עד פלגיוכו צעפרא ועייל ונפיק מר שמואל ולא אמר להו ולא מדי, אמר רב כהנא הני מנפוחו הווא, כי אהא רב נחמן אמר פניוה לעפרייכו, לימא קסבר רב נחמן צריך לבעול, לא כיון דראויות לבעול אע"פ שאין נעלות ע"כ.

הבית

ואין מתערב עד שיהו דלתות נעולות בלילה כמו שיתבאר. הוא לקמן בשער זה סעיף מ' יעו"ש. ובגמ' בשמעתין (ו' ע"ב) אמר רבה בר רב הונא אמר ר' יוחנן ירושלים אילמלא לדתוהיה נעולות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים, ולקמן בשער ג' סעיף א' ציאר רבינו הטעם דהוא משום שאין רשות הרבים אלא הנמסר לרבים בכל שעה.

ד) ויש מי שהורה שכל שאורך המבוי מפולש לאורך רה"ד וכו', כן הוא שיטת החוס' בשמעתין (ו' ע"ב) ד"ה וכו' הימנא וכו' וכן בבבא רבינו בחי'ושיו צסס כחוס', וברא"ש טור וריעבי"א כהצ"ו דין זה צסס ר"י (וישוין צצואור הלכה לוי"ח שמי"ה ס"ט דכתב וכבר ידוע דחוס' שלנו כס של ר"י), וציאר רבינו טעמו בחירושו דהוב קשוי"א ליה אפירש"י דאס איתא (דשמעתין צרכ"ד גמורה צרוחצ עז"א חיי"ר) הכי קאמריין דחסגי ליה צצורח פתח ולחי אי נמי צדלת ולחי והתני כרוחצ מעשר ימעט, ועוד דמיתוי עלה הכי"א דר' יהודה ורצני ובה"א לאו צרוחצ עז"א כי"א דר' יהודה לא שרי אלא ציי"ג ושלש דפסי ציראוח וכדאמר לקמן, ולפיכך פירשו צחוס' דהכ"א צרכ"ד שאינו רחצ יתר מעשר ה"א כשרטי"א ופליגי כס רה"י גמורה ככרטי"א ופליגי מכאן ומכאן אורך המבוי לארצן שהרבים נכנסין צו מכאן ויואלין צו צו ציאר אלא צצריכין להתקס קלת וככי ה"א אע"פ שצאמלע מתקלר וחוזר לפחות משש עשרה אין צכך כלום ורה"י גמורה ה"א כחילו יש ע"ז חמה, כוז (ליור למטה) וכי חוקימנא לה צמסקנא צמצואוח המפולשין לרה"י וכן ה"א דאמריין לקמן מחלוקה צכרטי"א מכאן וכרטי"א מכאן ופליגי מכאן ופליגי מכאן דאלמא אע"פ שה"א מפולש לשני ראשו לרה"י אינו נידון משום רה"י, החס צשאורך המצוי לרוחצ רה"י שהנכנסין מן רה"י למצוי צריכין להתקס ולהכנס ואינן נכנסין צו ציאר ולפיכך גלח המצוי כרשות

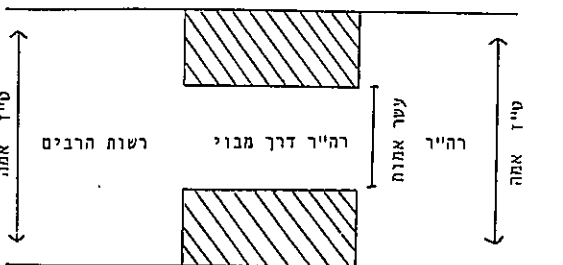
ב) איזה דלת אמרו, דלת הראויה א) ליבעל ואינו צריך לבעול. כיצד, היו שולי הדלת משוקעין בעפר עד שהעפר מונע אותה מלבעול, צריך לפנות העפר. היתה ראויה לבעול אין צריך שיבעול אף בלילה, כל שראוי לבעול הרי זה מותר.

עבודת הקודש הארוך. וכ"פ הרב משה ז"ל כחנניה דמצריד ראויות ליבעל אע"פ שאינו נעלות אלא שאני חמה במקצת דבריו שכתב שצריך ב' דלתות וז"ל שכתב וכו' ודלתות מכאן ודלתות מכאן ג"ל כשגגה דלת מכאן ודלת חנניה אליבא דב"ש היא אבל לב"ה בדלת מכאן וצו"פ מכאן סגי מ"מ שמענו מדבריו שהלכה כחנניה וזה ג"ל עיקר עכ"ל (חגי"ק מספר מעשה רוקח).

7) איזהו מבוי המפולש מכאן ומכאן לרשות הרבים, כל שאינו רחב שש עשרה אמה, היה רחב שש עשרה אמה נעשה הוא עצמו רשות הרבים ואין ב' מתערב עד שיהו דלתות נעולות בלילה כמו שיתבאר. ד) ויש מי שהורה שכל א) שאורך המבוי ד) מפולש לאורך רשות הרבים בין שהמבוי רחב שש עשרה ה) אמה בין שאינו ו) רחב, הרי הוא רשות הרבים, ומבוי המפולש לרשות הרבים כיצד, כגון שאורך המבוי מפולש מכאן ומכאן לרוחב רשות הרבים, ודברי טעם הם וראוי לחוש להם.

פרק הבית : א) בדרי"י לבעילה. ב) שם, ואין רה"י מתערב וכו'. ג) כ"ה בדרי"י אבל בכ"פ איתא שכל אורך המבוי. ד) כ"ה בדרי"י אבל בכ"פ חסר מפולש. ה) כ"ה בדרי"י אבל בכ"פ חסר אמה. ו) כ"ה בדרי"י אבל בכ"פ חסר רחב.

ענינם לבית : ג) ארחות חיים הלכ' שנת סימן רל"א. מ"ח הלכ' שנת סימן רל"א. מ"ח הלכ' שנת פי"ז ה"י. כ"י אר"ח שס"ג. ג) שו"ת הרשב"א סימן ת"ה. כ"י אר"ח שס"ג. ד) כ"י אר"ח שס"ג, כ"י אר"ח שס"ה ס"ה ד"ה ומתקניין קלמן וכו' וכן שם צס"ט ד"ה י"ג חמה ושלש וכו'.

צמצואוח המפולשין משמע דהשתא צרשות הרבים גמורה של שש עשרה אמה הוב קמשמע לן. ועוד מדחקיין עלה מדרי יוחנן דירושלים, וירושלים רשות הרבים גמורה ה"א ורחובותיה רחבות שש עשרה אמה. עוד כתב רבינו בחי'ושיו ואפשר ולפי פירושו של רש"י אפילו צשאורך המצוי יולא לאורך רשות הרבים לא יהא נידון משום רשות הרבים עד שיהא צו ממש שש עשרה אמה, ובה"א דפליגי מכאן ופליגי מכאן בכל ענין ה"א וכן כי חוקימנא צמצואוח המפולשין לרשות הרבים יעו"ש.

6

חידושי הרמב"ן

לרבנו משה ב"ר נחמן ז"ל

למסכת עירובין

יוצא לאור בפעם הראשונה בשלמותו ע"פ כתבי-יד
עם הערות ומראי מקומות

מאת

הרב אהרן יפה'ן

„יד הרב הרצוג“ — איחוד מפעלים תורתיים ספרותיים (אמ"ת)
הוצאת מכון התלמוד הישראלי השלם
ירושלים עיה"ק תשל"ג

7

היאך לא אמרו סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשות זהו רשות הרבים גמורה, והוא שיעברו שם ששים רבוא אי נמי ליתני בכרמלית ים ובקעה ואסתנית ומקום שאין בו ששים רבוא, וכי תימא במקומות קא מיירי באינשי לא מיירי, והא אתמר התם²⁶¹ ולתני נמי מדבר דתניא איזהו רשות הרבים סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשין ומדבר, ותרצי אמר אביי לא קשיא כאן בזמן שהיו ישראל במדבר כאן בזמן הזה, אלמא בדיירין נמי איירינן בברייתא. ועוד מדקא אמרי מדבר בזמן שהיו ישראל שם הוי רשות הרבים ובזמן הזה כרמלית, מכלל דעיר ואיסטריטיאות אע"פ שאין בהם ששים רבוא הווי רשות הרבים, כיון שהדרכי כבושין ובני אדם עוברין בהם דטעמא דמדבר משום שאין שם דרך כבושה ולא מכוונת לילך בה לשום מקום, ודמי לבקעה שהיא רשות היחיד לשבת.

ור"ש עצמו כתב שם מדבר בזמן הזה אין מקום הלון לרבים דהולכי מדברות לא שכיחי. ומינה דדרכים ועיירות דשכיחי אע"ג דלא הווי תמן ששים רבוא, ושמא דעת הראשונים לומר

שהאיסטריא שהיא כבושה חוץ לעיירות והולכים ממנה מעיר לעיר וממדינה למדינה עד סוף כל העולם, אין מדקדיקין בה בעוברין עליה ששים רבוא, דהא דכ"ע הוא, אבל בתוך העיר אין שם רשות הרבים בלא ששים רבוא דתהוי כדגלי מדבר²⁶², וגם זה אינו מחזור.

ועוד מדקדיקין עליו בתוספות²⁶³, שהרי מדבר כפלי כפלים היו בו אנשים ונשים וטף וערב רב, והם מתרצים קושיא שלהם וז"ל כיון דממשכן גמרי לכל מילי דשבת מן המנין שהוזכר בתורה ילפינן, ואין התירוץ נכון שהרי כתוב ויבאו האנשים על הנשים²⁶⁴, ועוד ליבעי ששים רבוא מבני עשרים ועד ששים²⁶⁵, וטוף דבר אין לנו אלא מה שמוזכר בתלמוד רשות הרבים, שש עשרה אמה דגמרינן ממשכן, כדאיתא בפרק הזורק²⁶⁶ ושאינו מקורה כדאמרי בפרק קמא דשבת²⁶⁷ אבל דיוורין לא ילפינן, דהילכך כל מבוי שמפולש בשני ראשין ומכוון²⁶⁸ עד חוץ למדינה²⁶⁹ ורחב שש עשרה אמה הוא רשות הרבים גמורה בכל עיירות ובכל כפרים שבעולם. L

ומיהו לרבי יהודה דסבר שתי מחיצות

ע"י חוקשה לרבינו דהא כיון דנשים נמי בכלל הבאה הן דכתיב ויבוא הנשים א"כ במחנה לויא היתה יותר מסי ריבוא, ואמאי נקטינן בסי ריבוא דה"ר, וגם המשכ"י שם עמד בקושיא זו של רבינו ור"ל דנשים הביאו רק ביום ראשון ע"ש ובזה רצה ליישב דלא קשיא נמי מטף דלא היו בכלל הבאה, והביא שם סמ"ק דבאמת בעינן נשים וטף לפי ערך, ועיין בהערה הבאה. 265 לפמשי"כ בהערה הקודמת בשם המשכ"י יעקב ל"ק דבהבאת ליכא דין דדוקא מכי עד ס' ובכוננת רבינו צריכין לומר דהקשה מתורת ממה נפשך אי למדין מהבאה למחנה לויא א"כ אף נשים בכלל, ואי דגמרינן ממספר הקבוע בתורה למנין בני ישראל א"כ דוקא מכי עד ס' והבן, וצ"ע. 266 שבת צט, א. 267 שם ה, א. 268 מבואר מלשון רבינו דה"ר עקומה לאו דה"ר דבעי דוקא מפולש ומכוון וכן איתא ברש"י ה, א ד"ה ר"ה ושם ע"ב ד"ה ירושלים אף ברש"י מבואר הטעם דבעינן דומה לדגלי מדבר וכן הוא ברש"י א, ב. אולם בריטב"א ובמאירי אף דמודים בגוף הדין לא הוזכרו הטעם משום דבעינן דומה לדגלי מדבר, וכן נראה מרבינו דלא מטעם דומה לדגלי מדבר קאיתנן עלה דהא רבינו כתב דרק לענין מקורה וט"ז אמה ילפינן ממשכן ולא לדבר אחר, ואי פירצה יתר מי לאו דאורייתא כמו שתפס החזו"א סי' קיב ודלא כמשכ"י (ועיין היטב בדברי רבינו במלחמות כב, א מדכתב דאפילו בכיקעין בו שתי

יחמיר ע"ש. 260 שבת ה, א. 261 שם ה, ב. 262 ולעיל הערה 257 הבאנו תירוץ הר"ן בשם הרא"ה על קושיא זו וכן לדעת הריטב"א והרי"ז וכבר עמד בזה המשכ"י דף קו, א עמ' ב שהתכוון לקושיית רבינו ותירצה ע"פ הריטב"א ומשמע מזה דרבונו חולק על הריטב"א בדעת רש"י מדלא תירץ הכי וזה מתאים עם גירסת רבינו דלא גרס שוקים וכמ"ש. 263 עירובין ה, א ד"ה כיצד. 264 שמות לה פסוק כב, וכוונת רבינו בקושייתו נראה משום דבשבת צו, ב ילפינן הוצאה משום דכתיב ויעבירו קול במחנה משה היכן הוצאה במחנה לויא ומחנה לויא דה"ר הוה. קאמר להו לישאל לא תפיקו מרה"י דידכו לדה"ר שכתוב איש ואשה אל תעשו מלאכה ויכל העם מהביא והגירסא לפנינו דהיתה בשבת (אך ע"ש בתוס' בשם ר"ח דלא ילפינן רק דמיקרי מלאכה ומיירי בחול) ולפי גירסא דין הקשה רבינו דכיון דמלאכת הוצאה ילפינן מהא דאמר משה להביא ונשים היו בכלל ההבאה כדאיתא ויבאו הנשים על האנשים. א"כ מסתבר דכיון שהיו נשים במחנה לויא א"כ נקבע השיעור גם ע"י הנשים, וביותר נ"ל עפ"מ דאיתא במשכ"י קכת, א בעצם המקור של רש"י דבעינן ששים ריבוא היינו מסוגיא זו דהזורק דקראו דוקא למחנה לויא דה"ר, ולא במחנה ישראל עצמו וכיון דמחנה לויא היה ששים ריבוא דכל ישראל מצויין אצל משה להביא גרבה ילפינן ממשכן דברה"ר בעי ששים רבוא כמחנה לויא,

תרא
מדאו
לך
כמה
לך נ
הריב
נראי
אי ו
הרבי
משמ
ואוק
לרבי
שדר
וערב
בפלט
דיתר
בכל
רה"ר
רבים
הרשו
עליו
ו, א
דאוק
ב דו
פלוג
רה"ר
וריש
זה,
דהזכ
מכוון
וכן
זה,
דומי
הערו
שיש
היינו
270
עוש
ט"ז
כב,
כנוי
שהו
תוך
יותו
שם
המו
דילן
שיע
ומב
דבר

Eliezer ben Joel, 114-111, of Bonn, 12th/13th cent.

8

ספר ראבי"ה

הוא

אבי העזרי

לרבינו אליעזר ברבינו יואל הלוי ז"ל

כרך ראשון

ברכות נדה שבת עירובין

א - תי"א

יו"ל בהגהה מחודשת מתוך כת"י

עם הגהות והערות

על ידי

דוד בהגאון ר' שריה שליט"א דבליצקי

בני-ברק תשס"ה

→ מרשות הרבים פטור. ואיזהו רשות הרבים
 סרטיא ופלטאיא גדולה ומבואות המפולשים זו
 היא רשות הרבים גמורה. פירוש מפולשים
 משער לשער כל אורך העיר כדגלי מדבר,
 אבל פסי ביראות דאיכא עלייהו שם ארבע
 מחיצות אפילו אם דרך הרבים מפסקתן לא
 בעי לסלוקה לצדדין. ואין מוציאין מרשות
 היחיד לרשות הרבים זו ואין מכניסין מרשות
 הרבים זו לרשות היחיד ואם הוציא והכניס
 בשוגג חייב חטאת כמויד ענוש כרת ונסקל
 אבל הים והבקעה והאיסטונונית והכרמלית
 אינן לא רשות היחיד ולא רשות הרבים ואין
 נושאין ונותנין לתוכן ואם נשא ונתן פטור
 ואין מוציאין מתוכן לרשות הרבים ולא
 מרשות הרבים לתוכן ואין מכניסין מתוכן
 לרשות היחיד ולא מרשות היחיד לתוכן ואם
 הוציא והכניס פטור חצירות של רבים
 ומבואות שאינן מפולשין עירבו מותרין לא
 עירבו אסורין אדם עומד על האסקופה נוטל
 מבעל הבית ונותן לו מעני ונותן לו ובלבד
 שלא יטול מבעל הבית ויתן לעני ומעני ויתן
 לבעל הבית ואם נטל ונתן שלשתן פטורין.

פעמים ויכולו בשבת. ומיהו שבת ויום טוב
 לא אמרינן ג' פעמים. ואמרינן בפרק כל כתבי
 הקודש (ק"ט ע"ב) אמר רב המנונא כל המתפלל
 בערב שבת ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב
 כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא
 במעשה בראשית וכו' ואמר מר עוקבא כל
 המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו שני מלאכי
 השרת המלווים לו לאדם מניחים ידיהן על
 ראשו ואומרים לו וסר עונך וחתאתך תכופר.

רא*

הלכות שבת

[א] תנו רבנן ארבע רשויות לשבת רשות
 היחיד ורשות הרבים כרמלית ומקום פטור
 איזהו רשות היחיד חריץ שהוא עמוק עשרה
 טפחים ורוחב ארבעה וכן גדר שהוא גבוה
 טפחים ורוחב ארבעה זו היא רשות היחיד.
 אבל מי שיש לו שני בתים משני צדי רשות
 הרבים ובעי למיעבד לחי מכאן ולחי מכאן או
 קורה מכאן וקורה מכאן אסור לטלטל בתוכן,
 כרבנן דפליגי אדרבי יהודה. וכן הזורק לתוכן

לרה"י ורה"ר באמצע. [כז] המעביר ד"א ברה"ר מקורה.
 [כח] חוליית הבור והסלע שהן גבוהים י'. [כט] בור
 ברה"ר וכו' אין ממלאים ממנה בשבת. [ל] כותל ברה"ר
 גבוה י' ואינו רחב ד' ומוקף לכרמלית. עקר חוליא וע"י
 כן נעשית מחיצה. [לא] מיא לא מבטלי מחיצתא, פירות
 מבטלי מחיצתא. [לב] הזורק ד"א בכותל למעלה מ"ט
 וכו'. [לג] הל המהלקט עשרה מתוך ארבע. [לד] זרק
 לתוך ד"א ונתגלגל חוץ לד"א, זרק חוץ לד"א ונתגלגל
 לתוך ד"א. [לה] רקק מים פחות מ"ט ברה"ר (ע"י) גם
 אות כג). [לו] הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים
 וכו'. ספינה ר"ה אמר מוציא הימנה זיו כ"ש וממלא.
 [לז] גרדי רשויות בספינה. [לח] ספינות קשורות זל"ז
 מערבין ומטלטלין מזל"ז. [לט] הקורא בספר על
 האסקופה ונתגלגל הספר. [מ] זיו שלפני החלון. עומד
 אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר וכו'. [מא] קולט אדם מן
 המזחילה. [מב] בור ברה"ר וחוליתו עשרה חלון ע"ג
 ממלאין וכו'. [מג] אילן המיסך על הארץ. [מד] לא
 יעמוד אדם ברה"י ויפתח ברה"ר וכו'. פתחי גינה וכו'.
 א. ו ע"א. ב. ורוחב במקום ורחב נמצא בכמה
 כה"י של הש"ס. ג. השמיט גמורה משום
 שמביא להלן את מה שגמורה בא למעט עפ"י הגמרא,
 כפי שהוא בקצת כתי"י של הש"ס: אמר מר זו היא רה"י
 גמורה וכו'. ד. שם ע"ב. ה. ול"ג זו גבי רה"י

הוספנו אותיות' להקל על המעינינים: [א] ארבע
 רשויות שבת. [ב] קרן זוית. [ג] לבינה זקופה ברה"ר.
 [ד] עמוד ורגילים לכתף עליו. [ה] דיני כרמלית, אויר
 שלמעלה מעשרה הוי מקום פטור ובדבר המסויים הוי
 רה"י. [ו] שיטת רש"י דגם מעל מקום המסויים הוי
 מקו"פ. [ז] תורי רה"י ורה"ר. [ח] אין כרמלית בכלים.
 [ט] אין חוקקין להשלים. י. נעץ קנה ברה"י וכו'.
 [יא] נעץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל. יב. זרק ונת בפי
 הכלב. [יג] ידו של אדם, היתה ידו מלאה פירות
 והוציאה לחוץ. [יד] הרביק פת בתנור התירו לו לדרותה
 וכו'. אין אומרים לאדם חטא וכו'. [טו] המעביר ברה"ר
 מקורה (נכפל גם להלן אות כז) נעקר ממקומו וקיבל.
 [טז] מים ע"ג מים היינו הנחתן. אגוז בכלי וכלי צף ע"ג
 מים. חילוק בין הנחה לעקירה. [יז] היה טעון אוכלין
 ומשקין ונכנס ויצא כל היום כולו. [יח] המוציא מחנות
 לפלטיא דרך סטיו. צידי רה"ר. [יט] אמר עולא אין
 רה"ר בכבל. [כ] קרפף יותר מבית סאתים הזורק לתוכו
 חייב. [כא] בית שאין תוכו עשרה וקירוי משלימו
 לעשרה. חקק בו. [כב] זרק כורת. [כג] רקק מים שאינו
 עמוק י' ברה"ר (ע"י) גם אות לה). [כד] המעביר חפץ
 מתחילת ד' לסוף ד' אע"פ שהעבירו דרך עליו. המוציא
 משאוי למעלה מ"ט. המוציא משאוי על ראשו (ע"י) גם
 ס"י רכו). [כה] דיני אסקופה מפסקות דרבינו שמואל.
 [כו] הזורק מרה"ר לרה"י או מרה"י לרה"ר ומרה"י

Schneerson, Menahem Mendel

10

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
חמישי

ספר

צמח צדק

חידושים אליבא דהלכתא

על שיתא סדרי משנה וגמרא

מ א ה

כבוד קדושת ארוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי
חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו קדוש ה'
מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג"מ ז"ע
מליובאוויטש
אשר השיב לשואליו דבר ברור וללבן עומקה של ההלכה למעשה

הוצאה חדשה

נסדר מחדש באוהיות מרובעות עם תיקונים עפ"י גוכהייק
עם חלק שני
חידושים שנדפסו בכמה ספרים והוספות מכת"י
סודרו מחדש ע"ס השי"ס

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים וחמש לבריאה
שנת הקהל

עם החפץ ברה"ר. וקו"ל ריש שבת (ד"ג ע"ב) דידו הפשוטה לרשות אחר אינה כדין גופו שברשות אחר. כדאמר אב"י פשיטא לי ידו כו'. לא כן בההיא דאדם עומד על האסקופה שכשמגיע ידו אצל גופו על האסקופה הרי היא ברשות אחד עם גופו ובמקום פטור. לכן אף שהיא מהלכת חשוב כמו נח. ופטור. וע' בהה"מ ר"פ ט"ז ה"א:

והנה אאזמ"ו נ"ע בש"ע סי' שמ"ו ס"ב הביא רק כדעת הראב"ד והרי"א. ובתו"ש שם נראה כמ"ש הרי"א בשם המו"ה. ואפ"ל טעם לד' אאזמ"ו נ"ע מדאמר בגמ' ובלבד שלא יחליפו והיינו אפילו נח החפץ ממש על מקום פטור אפ"ה אסור. ואי איתא דאפילו לא נח החפץ ליכא איסור דאורייתא כשהאדם עומד על האסקופה אמאי אסור כשנח החפץ בידו. גם ברשויות דרבנן יש מ"ד דאסור להתליף בערובין (דף פ"ז) והיינו אפילו נח החפץ יעו"ש. וכן פרק המוצא תפילין (דף ק"א ע"ב) בפרש"י ד"ה שמוציא מרשות לרשות. גם לשון רש"י (ד"ט ע"א) הכא נח במקום פטור ביד העומד על האסקופה. משמע קצת שהיד נחה מעט. ולא שמהלכת בלי עיכוב. ומ"מ יש סברא להפך כיון דלבן עזאי אפילו גופו מהלך כעומד דמי. א"כ גם לרבנן דפליגי עליה ואומרים דמהלך לאו כעומד דמי וחייב זהו כשגופו מהלך. אבל כשגופו עומד במקום פטור רק ידו מהלכת בלי עיכוב י"ל כיון שגופו עומד. לכן כשהגיע היד נגד גופו. חשוב כעומד אף שמהלכת. ויש עוד קצת ראי' לזה מהא דפרק הזורק (דף צ"ט ע"ב) בעא מיני' רב מרדכי מרבא כו' או דילמא כיון דממקום פטור קאתיא לא. וע"ש בתוספת שהקשו תיפשוט מדתניא פ"ק (דף ו') המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו. ותירצו. וכיון דממקום פטור קאתיא יש הפסק בין עקירה ראשונה להנחה. לכן כמ"כ וכל שכן י"ל מה שבנד"ז ידו בתר גופו העומד גרירא חשוב הפסק בין עקירה להנחה:

76

בגמרא (דף ו' ע"א) ואיווהי רה"ר סרטיא (מסלה שהולכין בה מעיר לעיר) ופלטיא (רחבה של עיר ששם מתקבצין לסחורה) ומבואות המפולשין (רחבים י"ו אמה המפולשין משני ראשיהם לרה"ר) זו היא רה"ר גמורה. ויש להסתפק אם מבואות רחבים י"ו אמה. והוא מבוי עקום כמין T ועכ"ז שני הראשין מפולשין לרה"ר כגון שראש האי מפולש למבוי מפולש שני ראשין זה כנגד זה ממש ורחב י"ו אמה דהוי ודאי רה"ר וזה המבוי עקום הרחב י"ו אמה מפולש לו מצד אחד. א"כ הוא מפולש לרה"ר מצד אחד. ומצד השני הוא מפולש לסרטיא שהוא מסלה ההולכת מעיר לעיר. ונמצא שני ראשיו מפולשין לרה"ר. אבל אין שני ראשיו מכוונין זה כנגד זה. אם נאמר כיון דקו"ל כרב פ"ק דערובין (דף ו' ע"א) דאמר מבוי עקום תורתו כמפולש. א"כ ה"נ תורתו כמפולש. דהיינו כמו אילו הי' שני ראשיו מכוונין זה נגד זה וה"ל רה"ר גמורה כדין מבואות המפולשין שבברייתא כאן. שהם רה"ר גמורה כיון שרחבין י"ו אמה. ואפילו לשמואל שם דאמר מבוי עקום תורתו כסתום הא אמרינן דהיינו דוקא בעשר אמות. אבל ביותר מעשר דינו כמפולש פ"ק דערובין (דף ו' ע"א). ופרש"י כיון דיותר מעשר הוי כחב מבוי. וכ"ש הכא דרחב י"ו אמה גם לשמואל דינו כחד מבוי וה"ל מבוי מפולש לרה"ר. ורחבו י"ו אמה דה"ל רה"ר. או י"ל לאידך גיסא דדוקא לענין מבואות המפולשין לרה"ר שאין להם דין רה"ר לפי שאין רחבין י"ו אמה. דזהו הנק' מבואות המפולשין לרה"ר פ"ק דערובין שם כמ"ש הב"י רס"י שס"ד בשם הה"מ. ואין להם דין רה"ר כלל. לכן בכה"ג אמרו שגם מבוי עקום דינו כמפולש. שהרי גם המפולש גמור אין לו דין רה"ר. לכן גם מבוי עקום דינו כן. אבל לשיה"י עליו דין רה"ר ממש וזהו דוקא כשהמבוי מפולש גמור ששני ראשיו מכוונין זה כנגד זה. ולא במבוי עקום. והנה מלשון רש"י פ"ק דערובין (דף ו' ע"א) שכתב או שהיה רה"ר

משמע דבעינן מכוון ממש ולא בעקמימות דא"כ אינו מכוון כלל. ובעינן דומיא דדגלי מדבר שהיו מכוונין. וביותר משמע כן בב"י רס"י שמה"ב ד"ה ומ"ש עוד רבינו ודלתותיו נעולות. ונראה דה"ה אם יש לו כמה פתחים אלא שאינם מכוונין זה כנגד זה כו' עד כשאין הפתחים מכוונין זה כנגד זה בלא נעילת דלתות נמי הי"ל רה"ר כו' עכ"ל. ואם מבוי רחב י"ו אמה והוא עקום נמי חשוב רה"ר א"כ גם כשאין הפתחים מכוונין זה כנגד זה כ"א זה במזרח וזה בצפון. נמי צריך נעילות דלתות. וכן משמע בהריטב"א פ"ק דערובין דף כ"ב בד"ה כאן הודיעך הי"ל וכן בריחיה מפולשין ומכוונין זו במזרח וזו במערב וזו בצפון וזו בדרום שזה דין רשות הרבים במבואות המפולשין כדפרש"י ז"ל כאן ובמסכתא שבת עכ"ל הריטב"א. וכן משמע במג"א שם סק"ו שכתב פירוש שהשערים מכוונין זה כנגד זה עכ"ל. ובתשו' הגאון מו' שבתי נאואוי שנדפס בשו"ת מים רבנים חלק א"ח סי' ל"ז מצאתי דס"ל דאף אם אין השערים מכוונין אלא כמו מבוי עקום נידון כמפולש וה"ל רה"ר וז"ל מ"ש רש"י דף ח' ובצידי הרחבה אפילו זה שלא כנגד זה אסור כו'. ודמי כמבוי המפולש דרך עקמימותו עכ"ל רש"י. הרי שמ"ש שיהיה מכוון משער לשער הוא לאפוקי שלא יהיה לאמצע מבוי אחר ואותו המבוי מפולש משער לשער אבל אם היה מתעקם בסופו עד השער האחר מפולש מיקרי עכ"ל. אך כיון דפלטיא שהוא רחבה של עיר שמתקבצין שם לסחורה הוי רה"ר. משמע בפלטיא א"צ תנאים הנ"ל כמו במבואות המפולשין שהיו פתחים מכוונין זה כנגד זה. רק כיון שהוא רחובה של עיר שמתקבצין שם נקרא רה"ר ועיין בשו"ת מים רבנים חלק א"ח סי' ל"ז ל"ח. וא"כ אם המבוי מפולש ראשו אחד לסרטיא וראשו אחר לרחובה של עיר נק' מבוי מפולש ע"ד רה"ר ממש כיון שהוא רחב י"ו אמה ושני פתחיו מכוונין זה נגד זה. א' לסרטיא ואחד לפלטיא וכמו בעירנו ליובאוויטש אע"פ שהרחובות רחבין יותר משה עשר אמה ה' מקום לומר דלא הוה רה"ר כיון אינם מפולשים משער לשער ר"ל אינן מכוונין זה כנגד זה. שהשער של המסלה ההולכת לעיר דובראוונא. והשער של המסלה ההולכת לויטעפסק או לרודניא אינן מכוונין כלל זה נגד זה רק ה"ל כמו מבוי עקום. א"כ י"ל דלא הוה רה"ר. אכן כיון שכולם מפולשים לפלטיא הוא הרחוב שבאמצע העיר ששם התנויות כולם. א"כ חשיבי כולם רה"ר. שבצד א' המבוי מפולש למסלה ההולכת לדובראוונא ובצד השני מפולש לפלטיא הוא הרחוב ופילוש זה מכוון זה נגד זה. וכן המבוי ההולך לויטעפסק בצד א' מפולש למסלה ההולכת לויטעפסק ובצד שני מפולש לרחוב ופלטיא הנ"ל. א"כ ה"ל רה"ר להפוסקים דלא בעינן בקיעת ששים רבוא. והנה הג"מ שבתי הנ"ל כ' דפלטיא א"צ שיהי מפולש משער לשער לסרטיא. כיון שמתקבצין בה לסחורה והיא רחוב י"ו אמה. והביא רביה מדברי הרשב"א בעה"ק שער שלישי. איזו היא רה"ר כו' ואע"פ שדלתות המדינות ננעלות בלילה עכ"ל וזוה הוכיח דלהרשב"א חמור פלטיא ממבואות המפולשים ורחבים י"ו אמה. דדלתות המדינה נעולות בלילה לא מהני לפלטיא אע"פ דמהני למבואות הנ"ל. וקשה לי דא"כ איך משמע מהגמרא דירושלים כיון שדלתותיה ננעלות בלילה אין חייבין עליה משום רה"ר. והרי בירושלים היו כמה וכמה שווקים לרוב שהן פלטיאות. כמבואר במדרש איכה בתחלתו ע"פ העיר רבתי עם עשרים וארבעה פלטיאות היו בירושלים כו' ושוקים ריבוי עצום. ולדברי הרשב"א הם רה"ר אע"פ שהדלתות ננעלות בלילה. וזהו הפך משמעות שאמרו בסתם ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות כו' משמע דעכשיו אין חייבין עליה כלל משום רה"ר והיינו ודאי אף בכ"ז פלטיאות הנ"ל. ואפשר ל"ל ראה ברורה לנגד זה מהגמ' פב"ת דעירובין (דף ק"א א') אמרו לו מעשה בשוק של פטמים שהי' בירושלים כו' ומקשה הגמ' ורבנן אמר ר' מאיר רה"ר ומהדרו אינהו כרמלית. דאמר

ופרש"י דהא ירושלים כולה כרמלית היא שהיא כולה כחצר של רבים שלא עירבו דהואיל ודלתותיה ננעלות בלילה מערבין את כולה. וזהו דלא כהרשב"א שהפלטיות שבה הם רה"ר לדבריו גם אם דלתותיה ננעלות וא"כ איך מערבין את כולה. גם מהגמרא משמע כן דהא שוק של פטמים היינו פלטיא ששם מתקבצין לסחורה. ואעפ"כ מבאר הגמרא דאינו רה"ר כיון שדלתות ירושלים ננעלים בלילה וכן כתב הרמב"ם בפשיטות פ"א מה' עירובין שכולה רה"י היא משמע ודאי אפילו השווקים שבה ודלא כהרשב"א:

אך זה בעיר שדלתותיה נעולות או גם הרחוב הוא רה"י ולא כהרשב"א וכמ"ש ג"כ המתברר תשו' מים רבים סי' ל"ח שהרשב"א יחיד הוא בזה. אבל בעיר שאינה מוקפת חומה או י"ל הרחוב חשוב רה"ר אף שאינו מפולש כמו מבואות המפולשין דזיל בתר טעמא שהמבואות הן רה"ר מפני שעוברים בהם רבים דרך מעבר ע"כ בעינין שיהיו מפולשין שיהיו השערים מכוונים זה כנגד זה. אבל הרחוב הוא רה"ר להיות שבני העיר מתקבצין שם. ועיין בסנהדרין פרק חלק (דף ק"א ע"ב) במשנה גבי אם אין לה רחוב עושין לה רחוב דפרש"י רחוב מקום שבני העיר מתקבצין שם. גם פ"י שם סרטיא גדולה. וכיון שהוא מחמת שבני העיר מתקבצין שם י"ל א"צ שה"י פילושו מכוון דוקא. ומ"ש המחבר תשו' מ"ר בסי' ל"ח דמ"מ אם הרחוב הוא מוקף ד' מחיצות חשוב רה"י. זה דבריו נכונים אם מוקף מחיצות גמורות. אבל אם יש רחובות ושבילים היצאים ממנו שהם רחבים י"ו אמה כדרך רה"ר י"ל אפילו אינו מכוונים זה נגד זה עד"מ מסלה ושביל אחד יוצא ממנו למערב רחב י"ו אמה בקרן צפונית מערבית והולך לסרטיא. ומסלה א' יוצא ממנו בקרן דרומית מזרחית ג"כ רחב י"ו אמה והולך לסרטיא אחרת. נמצא המסילות היוצאות ממנו אינו מפולשין זה נגד זה כלל. אעפ"כ כיון שהוא פרוץ ברוחב י"ו אמה שבני מקומות הנ"ל אע"פ שזולתן יש לו ד' מחיצות גמורות. מ"מ כיון שהוא ענין רה"ר מצד שבני העיר מתקבצים שם ואינו סתום מד' רוחות לגמרי כ"א יש בו שני פתחים גדולים ברוחב י"ו אמה י"ל דחשוב רה"ר. שהרי ירושלים אע"פ שמוקפת חומה לגמרי מכל הצדדים ויש לה רק ב' פתחים כהנ"ל חשיבא רה"ר אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה. כמ"כ הרחוב הנ"ל אע"פ שיש לו ד' מחיצות כיון שיש ממנו ב' מסלות ורחובות רחבים י"ו אמה ה"ל רה"ר. אך הרי אמרו משום ששעריה מכוונים זה כנגד זה הא אינו מכוונים לא היו צריכים נעילות דלתות. והיו גם הפלטיות שבה רה"י. משמע גם הפלטיא צ"ל שעריה מכוונים ואז תהי' רה"ר. וי"ל מוקפת חומה שאני וצ"ע:

בגמרא (דף ח' ע"א). בפרש"י ד"ה רחבה ששה פטור דהויא רשות לעצמה כו' ולא היו זורקין רשויות. והתוספת ד"ה רחבה ששה (השני). פירשו משום דה"ל כזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר. ולפע"ד במכוון לא פרש"י כן. כי התוספת מחמת תירוצם נכנסו בקושיא. השתא משמע דפשיטא ליה לאבני דחשיבה כאילו נחה אחר שנעשה רה"י ובפרק הזורק כו' וא"כ הכא ה"ל לחיוביה מהאי טעמא. אבל לפרש"י אין דין זה שייך לדין ההוא דהכא הטעם משום שאין זורקין רשויות. ובר"י ח"ו כ' פ"י התוספת וע' מהרש"א:

בפרש"י [שם] ד"ה כפאה על פיה. זורקה אינה רחבה ששה קאי. וכ"כ ר"י שם ומיירי שאינו רחבה ששה. וטעמו דרש"י היינו דאם רחבה ששה מדוע שבעה ומשהו חייב. הרי כיון שאומרים לבד א"כ ה"ל רה"י ואין זורקין רשויות. ע"כ הוצרך לומר דאין רחבה ששה ואינה רשות היחיד אף כשתאמר לבד לכן חייב. וכשגבוה שבעה ומחצה פטור מטעם אחר ששוליה למעלה מיו"ד ואינו נותה כולה ברה"ר. אך הריב"א בתוספת דמפרש דארחבה ששה קאי. לכן כדי שלא יקשה ע"י הקושיא מדוע שבעה ומשהו חייב כנ"ל. הוצרך לחדש

דלא ס"ל סברא וחדוש דין זה כלל שגם הריב"א הקשה לנפשיה ואע"ג דהיכא דכוורת גבוה יו"ד מצטרפין השוליים כו' ותיריך. ולרש"י א"צ כלל להתירוץ דבאמת עובי השוליים מצטרפין ג"כ לענין לבד. ומשום הכי הוצרך לומר דאיינה רחבה ששה קאי. וזהו מה שהוכרח ריב"א לומר דדוקא ברחבה ששה קאי מבואר בתוספת ד"ה שבעה ומחצה. וז"ל אבל אינה רחבה ששה אפילו שבעה ומחצה חייב דלא אמרינן לבד אלא במחיצות. ומחיצות לא חשיבי אלא כשיש שם רחב ד' אבל כשינו רחב ד' הרי הוא כשאר חפצים דעלמא ולא אמרינן לבד עכ"ל וכ"כ בהידושי הרשב"א וזהו שהכריח להתוספת לחלוק על פרש"י. והמהרש"א הוסיף בקושיא זו שהרי רש"י עצמו פ"י לקמן (ד"ט ע"א) ד"ה פתח נעול. דכל מחיצה שאין בין הלל המחיצות ד' אינו מחיצות ולא שייכא בהו תורת גוד אחית ובד"ה באסקופת בית כ' דהלמ"מ הוא גוד ולבוד ודופן עקומה במקום ד'. ועיין פני ד"ה וכפאה. כ' ליישב שטת רש"י דכמו דרבא סבר דאמרינן לבד אף שהמחיצות לתוכן עשויות ולא קיי"ל כות"י. כמ"כ הוה ס"ל דאמרינן לבד אף שאין חלל ד' בין המחיצות. וקיי"ל כרב אשי ולא כרבא. ובעל המאור פ"י כשטת רש"י. וע' במלחמות הקשה על רש"י ותוס' דלא אמרינן לבד בכלים:

משנה ב לא ישב אדם לפני הספר (להסתפר) סמוך למנחה (קודם למנחה) עד שיתפלל (שמא ישכה ולא יתפלל והא אפילו בחול נמי והא דתני הכא משום דדמי להא דתני גבה ולא יצא החיט במחטו ע"ש עם חשיכה שמא ישכה ויצא משתחשך) לא יכנס אדם (סמוך למנחה) למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדון (וטעמא דכולהו משום שמא ימשוך עד שיעבור זמן תפלה) ואם התחילו (אחת מכל אלה) אין מפסיקין (אלא יגמור ואח"כ יתפלל. ובגמרא (דף י' ע"א) מפרש בדאיכא שהות לגמור קודם שיעבור הזמן). וגרסינן עלה בגמ' הי סמוך למנחה אילימא למנחה גדולה (התחלת זמן תמיד של בין הערבים מכי מתחיל להעריב דהיינו מחצי שבע ולמעלה דהא חצי שש וחצי שבע חמה עומדת בראש כל אדם וקודרת כנגדה למטה ואינו נוטה לשום צד ומחצי שבע ולמעלה נוטה ברקיע למערב סמוך למנחה מהתחלת קטנה אמאי לא האיכא שהות ביום טובא. אלא סמוך למנחה קטנה (בט') ומחצה שהיו רגילין שלא לאחרו יותר מכן כדאמר' בתמיד נשחט סמוך לה מתחלת יו"ד) אם התחילו אין מפסיקין (בתמיה ויעבור הזמן לימא תהוי תיובתא כו' דקתני הכא יגמור סעודתם) נימא תהוי תיובתא דר' יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המנחה. ומ"ש רש"י בתמיה ויעבור הזמן. אינו מוכן דהא הכא מיירי בדאיכא שהות לגמור קודם שיעבור הזמן כמ"ש רש"י בפ"י המשנה בשם הגמרא (דף יו"ד). אבל התוס' כתבו בד"ה לימא תהוי תיובתא דר' יהושע בן לוי משמע ליה דאפילו התחיל מפסיק מדאמר אסור לטעום ור"ל אפילו יש שהות לגמור האכילה קודם שיעבור הזמן מ"מ לריב"ל מחוייב להפסיק ולא מהני מה שהתחיל כיון דתולה האיסור אפילו בטעימה. ואפשר גם רש"י נתכוין לזה אלא דר"ל ויעבור הזמן ר"ל שיוכל להתמשך עד שיעבור הזמן וכה"ג פ"י הט"ז סס"י רל"ב סק"ד מש"ש רמ"א והשעה עוברת. ומתוך הש"ס לא לעולם סמוך למנחה גדולה ובתספורת בן אלעשה (חתנו של רבי היה ופזר מעות ללמד תספורת של כה"ג שה"י מספר כל ראשו ולא לגמרי אלא מניח כל השערות קצת כדי שיהא ראשו של זה בצד עיקרו של זה והיינו כסום יכסמו את ראשיהם יחוקאל מ"ד ומימשך טובא) ולא למרחץ לכולא מילתא דמרחץ (לחוף ראשו ולהשתטף בחמין ובצונן ולהזיע) ולא לבורסקי לבורסקי גדולה (עורות הרבה ובתחילת תיקונן) לא לאכול בסעודה גדולה ולא לדין בתחלת דין:

ב וכ' התוס' ד"ה בתספורת נראה דהכי הלכתא ושרי סעודה

ג. שם ז"ע [נ"ט] בעיל ונשטטא:
ד. שם (ו') [ז] [נ"ט]:
ה. שם ז' [נ"ט]:
ו. שם ח' [נ"ט] צאטעמאל דכורח:
ז. שם ט' [נ"ט]; רש"י אס
ח. ד"ה סרטיא וד"ה פלטיא וד"ה ומנוחתו:
ט. שם י' [נ"ט]; רמב"ם שנת יד, א; טור עמוד 1:
י. כ"ט עירובין [נ] [א] כ"ט פירות רש"י וד"ה ר"ס:

ציונים דרמ"א
שפה (א) הגהות אשרי פרק קמא דשבת [סימן יג] [הוספות עירובין דף ג' [א] [נ"ט] ד"ה ס"א:
(ב) ב"י [עמוד ה' ד"ה מור] בשם הרשב"א [עמוד הקודם כ"ט מ"ט ע"ג ש"א פ"א הלכה ב' והמגיד [שנת י"ז]:

הכמות שלמה
שם ספ"ק: איזהו רשות הרבים רחובות ושוקים הרחבים שש עשרה אמה וכו'. וי"ט, הנה אם נענין י"ז אמה ממש או אף קצוים לזמן י"ז אמה, כגון ששאל יומר מטי"ז אס נשכח נמי רשות הרבים, לא נמכר נפוקים דין זה, אף הענין נמירוש רש"י נמשכח כלא גמלה פרק ה' דף פ"ג ע"ב ד"ה עני רב לשי וכו' ואם ממילא לומר דלא מפסיק רשות הרבים כגון מהרעט אמות עד י"ז ולא י"ז נכלל, מהו שפסקי, וכן נמנו הוספות שם ד"ה רשות הרבים מהו שפסקי, למו כוחו י"ז אירי אף על פי שמתנו כן, אם כן מומט דסניח ליה לף דלא הי"ו כשלימות נמי הי"ו רשות הרבים, ולא נענין שלמות, וי"ט כזה ע"מ:

ב. ע"ג גביהם רשות היחיד. פירוש, ואף על גב דאין רחבין לרבעה הויין רשות היחיד, לכיון שהם עושין על ידי היקף שלהם א"ל הקרקע המוקפת רשות היחיד, שהיה כרמליה קודם לזה, קל וסומר שהן ע"מין יהיו רשות היחיד. ועיין מה שכתבתי לפני זה [סוף ס"ק ב] מה שקשה מזה:
(ד) אפילו בלי. עיין מה שכתבתי סימן נ"ט [ס"ד] לענין רקק מים נרשות הרבים או נרשות היחיד:

ב. בתלים המקיפים רשות היחיד (ג) על גביהם רשות היחיד אפילו אינם רחבים ארבעה:
ב (ב) חורים שבבתלי רשות היחיד א שכלפי רשות היחיד הם רשות היחיד:
הגה [ז] ואם הם כלפי חוץ ואינם עוברים כלפי פנים נדונין לפי גזען ולמזן כמו שימנאל:

ה. איור רשות היחיד הוא רשות היחיד א עד (א) לרקיע:
ו (ד) ד (ד) [ז] אפילו בלי כגון תיבה [ז] או מגדל [ז] או כוורת אם יש לרבע בן ארבעה על ארבעה והוא גבוה עשרה הוי רשות היחיד:

ז. איזהו רשות הרבים ה (ח) רחובות ושוקים (א) הרחבים שש עשרה אמה י (ב) ואינם מקורים (ג) ואין ערך לחם למהריק"ש
סוף ספ"ק [נ] [נ"ט] ורחב ארבעה על ארבעה. ולא נעו שיעור אלכסון לכל רוח כי אם לרבעה אורך ולרבעה רוחב, דדוקא רשות הרבים יכול לנכוד כמו שירלה הארבע אמות וממילא יולא שיעור אלכסון לכל רוח, ועיין סימן שמי"ט [נ]. היה המקום עגול, לרין שיהיה זו כדי לרבע לרבעה על ארבעה, ואם לאו אף על פי שם זו נמשכרת ימר מה לזו רשות היחיד, וכן הדין בשאר הממונות:

שערי תשובה
(ב) חורים. אפילו הם למטה מעשרה, מ"א [ס"ק ב], ע"ש: (ג) לרקיע. ואם נעץ קנה נרשות היחיד, על גביו הוי רשות היחיד, מ"א [ס"ק ג]:
(ד) אפילו בלי. וכלי שאין גבוה עשרה העומד נרשות הרבים אין לו דין כרמליה אלא הוי כמו רשות הרבים, דאין כרמליה בכלים, רש"י בשנת דף ח', ועיין סימן שני"ה סעיף ז' [א]. אבל כלי הממונר לקרקע הוי כרמליה וסוספות דף י"א, [מ"א ס"ק ז]: (ה) רחובות. דרכים שעוברים מעל לעיר הוי רשות הרבים, מ"א [ס"ק ב]:

באר היובב
(ב) שיעור ספ"ק (ד) שכלפי רשות היחיד הם רשות היחיד. אולי גבוה עשרה ורמז לרבעה וכללה מליה זו ושם לגב האילן, הוי הלכללה חוץ רשות היחיד, אף בשולי הלכללה שעמוק יותר משלשה הוי רשות היחיד, ואף דגדיים כונקעים מחת הלכללה, דמנוחי רשות היחיד אין לחוש אס הגדיים כונקעים בו, גמלא עירובין דף ל"ג ע"א ונמוספות שם [נ"ה] א"ן:

הגהות רעק"א
(ב) שיעור ספ"ק (ד) שכלפי רשות היחיד הם רשות היחיד. אולי גבוה עשרה ורמז לרבעה וכללה מליה זו ושם לגב האילן, הוי הלכללה חוץ רשות היחיד, אף בשולי הלכללה שעמוק יותר משלשה הוי רשות היחיד, ואף דגדיים כונקעים מחת הלכללה, דמנוחי רשות היחיד אין לחוש אס הגדיים כונקעים בו, גמלא עירובין דף ל"ג ע"א ונמוספות שם [נ"ה] א"ן:

מחצית השקל
לכוד. וכן שיעור הרחוב של מקום הקצר לא הזכר, משמע אפילו דק הרבה. אולם הוספות [י"ה ויש] השיגו על פירוש רש"י וז"ל, לפירוש רש"י קשה דאם הוא דק הרבה כמו קנה הוי כמו טרסקל ומבטלים כקיעת גדיים גוד אחית, ונראה לר"י דהאי בקצר שלו שלשה היינו שיש בעובי הקצר שלשה, דכיון שיש בעובי הקצר שלשה ולמעלה רחב ארבעה שייך ביה גוד אחית, עכ"ל. אם כן לפי הוספות האי ובקצר שלו שלשה הוא הנאי דבעינו דומא שלמטה על כל פנים יהיה רחב

הכנות כ"ח צמחאן
מבואר מהלך שאלן חזון גמלא
מנון ינואליה

14

רש"י ע"פ וי"ט ע"פ
 וכן נראה דעת
 רמב"ם בפרק קמא
 עירובין [סימן ט] ובפרק
 י"ד ע"פ [סימן ט] ופמ"ג
 א"ר ק"ה עמוד ק"ה
 סמ"ק [סימן רט] עמוד
 ט"ז וספר התרומה [סימן
 י"ז] והרוקח בסמ"ק
 וע"ה והתוספות בפרק
 ו' דשבת [ב ד"ה כאן]
 משמע ק"ה כן וכן כתבו
 פרק (י"ז) [ו] דשבת ופ"ה
 ד"ה ר"ח. אבל הרמב"ם
 א הזכיר תנאי זה בפרק
 י"ד [הלכה א] וכן כתב
 רב המגיד [ע"פ] בשם
 רמב"ן [ע"פ] א סוף ד"ה
 ממתיק; עירובין ע"פ ד"ה
 ממתיק [הרשב"א ש"ת
 י"א סימן משק] והסכים
 נמהם; וכן כתב בהגהות
 נדכ"י ממסכת שבת
 ונכסף עירובין [ע"פ]
 וכן כתב הר"ן [ע"פ]
 ר"ש פרק כמה אשה נ"ט
 א. א ד"ה אצל והירוש"ם
 האגודה [סימן ט] א"ף
 ואין ששים רבוא עובדים
 בו היו רשות הרבים;
 הרב המגיד בפרק י"ד
 ע"פ בשם הרשב"א
 עמוד הקדש בית מנינות
 וע"ג פ"ה הלכה ב; מוספות
 עירובין א. ב ד"ה וכן;
 : הרמב"ם בפרק קמא
 יעירובין [סימן ט] בשם
 י"י ע"פ סימן שם עמוד
 פ"ה;
 : שבת ו' [ע"פ]; ע"פ
 : [פ];
 : רש"י ע"פ א. א ד"ה
 ה"ג אין ברמ"מ;
 : ע"פ ח' [ע"פ];
 : הרמב"ם בפרק י"ד
 [ע"פ הלכה ט];
 : רמב"ם ע"פ; רש"י
 ע"פ ד"ה מכתפיה;
 : הרמב"ם ע"פ פ"ה סימן
 י"ז וכן כתב הטור [עמוד
 ז];
 : משנה ע"פ א. א והגהות
 ע"פ בגמרא ו' [ע"פ];
 : ע"פ ובדף ק. א
 יכרענו; רמב"ם ע"פ
 הלכה י';
 : ע"פ [ב. א] וכתב וכן
 כתב הרמב"ם ע"פ;

מפולשים משער. פירוש, שהשערים מכוונים זה כנגד זה, ויש
 לאותו דרך המכוון משער לשער כל דין רשות הרבים. ויש לעיין
 אם יש חילוק בזה בין עיר של יחיד לשל רבים (ר"י). בן לב חלק א'
 סימן ע"ד), ועיין סימן ע"ג: ויש אומרים כו'. ומשאלת בנימין
 סימן ע"ג ורש"ל [ז] של שלמה
 צנינה [פ"ג] סימן ח' פסקו
 לחומרא, אך דעת רוב הפוסקים
 להקל, וכן פסק בשו"ע סימן ע"ג
 סעיף י"ח ובכמה דוכתי, וכן כתב
 מהר"א בפסקים [הרומה הדשן ח"ב]
 סימן נ"ה: ה ורבים מכתפיהם.
 אבל כשאין מכתפים עליו אף על
 גב דלאוי לכחף עליו לא היו רשות
 הרבים (ב"י עמוד ד"ה ומ"ו, בשם
 י"א רש"י) הוצא נהדושי הרשב"א שבת ח,
 א ד"ה עמוד: א לחוק להשלימו.
 (כגון) [וכן] חור שנתמל כלפי
 רשות הרבים אינו רחב ארבעה
 וכלפי רשות היחיד הוא רחב
 ארבעה (והיו כרשות היחיד, מכל
 מקום הזורק לתוכו פטור, ללא
 ע"פ) הו' שיעור מקום (מוספות
 שבת דף ו' ע"פ ד"ה והלכה):

להם חומה וי' ואפילו יש להם חומה (ט"ז) אם הם
 ו (ט) מפולשים י' משער לשער [הגה] (ד) [ט"ז] ואין
 לתמוז (ט) ועלולות צנינה הווי רשות הרבים
 ו (ו) ז' ויש אומרים שכל שאין (ט) ששים רבוא
 עובדים בו בכל יום אינו רשות הרבים: א
 ח י' מבואות הרחבים שש עשרה אמה
 ומתקצרים בקצתן ואין י' בהם שש עשרה אמה
 יש אומרים שאם ארכן לאורך רשות הרבים הרי
 הם רשות הרבים:
 ח י' מבואות הרחבים (ז) (ט) שלש עשרה אמות
 ושליש ושני ראשיהם מפולשים לרשות הרבים
 שהוא רחב שש עשרה יש אומרים שהוא רשות
 הרבים:
 י (ב) כל דבר שהוא ברשות הרבים אם אינו גבוה
 (עשרה) [שלשה] (ט) מפתים (כ"א) אפילו הם קוצים
 או צואה שאין רבים דורסין עליהם חשובים כקרקע
 והיו רשות הרבים (ט) ואם הוא גבוה שלשה
 פמור י' (ל) אפילו אם יש בו מקום כדי מ לחוק להשלימו לארבעה:
 יא (כ"א) גומא ברשות הרבים אם אינה עמוקה שלשה הויא רשות הרבים
 מהר"ר בנימין בתשובה [משאלת בנימין] סימן ע"ג דיש להחמיר כדעיה ראשונה. ורמ"א כתב בסימן שמו"ו [ע"פ] ג' שכל רשויות שלנו
 כרמלית הם, משמע כדעיה אחרונה. ובפי העולם מורגל עכשיו שאין לנו רשות הרבים הוא כדעת היש אומרים והם רבים, ובפרט
 שדעת המגיד משנה ורשב"א מצינו גם כן להיפך כמו שכתבתי, ועל כן המחמיר יחמיר לעלמו ואין צידו לחמות למה שנהגין עכשיו
 כאותו הרבים שמקילין, כן נראה לי: (ז) שלש עשרה אמות ושליש. אף על גב דרוחב רשות הרבים הוא י"ז אמות כמו שהיה בין
 העגלות במדבר [שבת נ"ט, א], מכל מקום כאן ששני ראשיה הם לרשות הרבים הווי זה גם כן רשות הרבים. ועמ"ס לשיעור זה הוא כמו
 שמצינו בפסי ביראות [עירובין מ, ב] שהיה בין כל פס לפס שיעור זה, דהיינו שיעור שזוכלו לעבור שם שני רבקות של ארבעה בקר
 כשפוגעות זו בזו אחת נכנסת ואחת יולאת, דלא ניחא תשמיעיה שם כמו ברשות הרבים, (י"ז) וכל בקר הוא [אמה] (ושליש) [ושני
 שלישים] י"י, כדאיחא פרק עושין פסין [שם סוף י"ט, א]: (ח) הוי ברמ"מית. (י"ז) דלא דמי לגבוה (י"ז) [משעה] כ"א, דכאן הווי תשמיש
 על ידי הדחק ולאו שמייה תשמיש:
 ערך להם למהריק"ש
 פ"ה י' שיעור וכו'. ואין לתמוזין נעלות צנינה: פ"ה י' גבוה עשרה. ל"ל שלשה:

והטור [עמוד ג] ופמ"ג [לאותן סה
 עמוד קס] ופמ"ק [סימן רפ] עמוד
 [טז] וספר התרומה [סימן ר"ח]
 (והמנדכי פרק כל כמצי שנה רמו
 ש"ה) והרוקח [סימן קע"ה] והאחרון
 מהר"י וי"ל שבתובה [דינין והלכות
 אמת יב וית] י"ז. ודעיה ראשונה הוא
 דעת הרמב"ם [שבת י"ז, א] ורמב"ן
 [שם נ, א סוף ד"ה ממתיק; עירובין נ"ט,
 א ד"ה ממתיק] ורשב"ם י"ז והמגיד
 משנה [שם] והר"ן [שבת כו, א ד"ה
 אצל] והרשב"ם [סימן ט"ה]. וממהמ, דכאן
 כתב ב"י בשם המגיד משנה
 ורמב"ן י"ז ורשב"א [שו"ת ח"א סימן
 משק] דאין לר"ך ששים רבוא
 בוקעים, ולעיל סימן של"ד כתב
 הטור [עמוד מק"ה] להקשות על ספר
 התרומה [סימן רכ"ו] מהך סב"ל דאין
 כאן איסור לאורייחא לידן שאין
 לנו רשות הרבים כו', וכתב ב"י
 [שם עמוד מק"ה ד"ה ואלה] שזו
 הקושיא הקשה המגיד משנה [שם
 א, כב] בשם הרשב"א [שם סימן משפד;
 ח"ד סימן רע"ז], אם כן משמע
 דסבירא ליה שלא הווי רשות הרבים
 עד שיש ששים רבוא גם כן, דלא
 לא כן גם לידן יש רשות הרבים.
 וכתב רש"ל בפרק אין לדין [ז] של
 שלמה ב"ה פ"ג סימן ח' וכן כתב

באר הריב"ב
 ראיתי לאחד מן הפוסקים שהציב דבר זה, ע"כ ע"ש. ועיין די אהרן
 [הגה"ע]: (ח) ששים. משאלת בנימין סימן ע"ג ורש"ל צנינה סימן ח'
 פסקו לחומרא, אך דעת רוב פוסקים להקל, וכן פסק בשו"ע סימן ע"ג
 [פ"ק ו]: (ז) נעולות. נראה דלא אחד נעול נעול מצטל גם כן רשות
 הרבים כיון דלא הווי מפולש, ט"ו [פ"ק ה]. כתב בתשובת חכם בני סימן
 ל"ו וו"ל, מנאמי להרשב"א בספר עבודת הקדש [בית מנינות שער ג פ"ה
 ב"ה א חידוש וד"ל דהגוי"א אה"ל דלוחי הרדיונה ויחולת דלילה חורה

ציונים פ"מ"א
 ט' טור [סימן שם עמוד
 פ"ה];
 חכמת שלמה
 פ"ה אומרים שכל שאין
 ששים רבוא עובדים בו
 בכל יום אינו רשות

(ו) מפולשים משער. פירוש, שהשערים מכוונים זה כנגד זה, ויש
 לאותו דרך המכוון משער לשער כל דין רשות הרבים. ויש לעיין
 אם יש חילוק בזה בין עיר של יחיד לשל רבים (ר"י). בן לב חלק א'
 סימן ע"ד), ועיין סימן ע"ג: ויש אומרים כו'. ומשאלת בנימין
 סימן ע"ג ורש"ל [ז] של שלמה
 צנינה [פ"ג] סימן ח' פסקו
 לחומרא, אך דעת רוב הפוסקים
 להקל, וכן פסק בשו"ע סימן ע"ג
 סעיף י"ח ובכמה דוכתי, וכן כתב
 מהר"א בפסקים [הרומה הדשן ח"ב]
 סימן נ"ה: ה ורבים מכתפיהם.
 אבל כשאין מכתפים עליו אף על
 גב דלאוי לכחף עליו לא היו רשות
 הרבים (ב"י עמוד ד"ה ומ"ו, בשם
 י"א רש"י) הוצא נהדושי הרשב"א שבת ח,
 א ד"ה עמוד: א לחוק להשלימו.
 (כגון) [וכן] חור שנתמל כלפי
 רשות הרבים אינו רחב ארבעה
 וכלפי רשות היחיד הוא רחב
 ארבעה (והיו כרשות היחיד, מכל
 מקום הזורק לתוכו פטור, ללא
 ע"פ) הו' שיעור מקום (מוספות
 שבת דף ו' ע"פ ד"ה והלכה):

להם חומה וי' ואפילו יש להם חומה (ט"ז) אם הם
 ו (ט) מפולשים י' משער לשער [הגה] (ד) [ט"ז] ואין
 לתמוז (ט) ועלולות צנינה הווי רשות הרבים
 ו (ו) ז' ויש אומרים שכל שאין (ט) ששים רבוא
 עובדים בו בכל יום אינו רשות הרבים: א
 ח י' מבואות הרחבים שש עשרה אמה
 ומתקצרים בקצתן ואין י' בהם שש עשרה אמה
 יש אומרים שאם ארכן לאורך רשות הרבים הרי
 הם רשות הרבים:
 ח י' מבואות הרחבים (ז) (ט) שלש עשרה אמות
 ושליש ושני ראשיהם מפולשים לרשות הרבים
 שהוא רחב שש עשרה יש אומרים שהוא רשות
 הרבים:
 י (ב) כל דבר שהוא ברשות הרבים אם אינו גבוה
 (עשרה) [שלשה] (ט) מפתים (כ"א) אפילו הם קוצים
 או צואה שאין רבים דורסין עליהם חשובים כקרקע
 והיו רשות הרבים (ט) ואם הוא גבוה שלשה
 פמור י' (ל) אפילו אם יש בו מקום כדי מ לחוק להשלימו לארבעה:
 יא (כ"א) גומא ברשות הרבים אם אינה עמוקה שלשה הויא רשות הרבים
 מהר"ר בנימין בתשובה [משאלת בנימין] סימן ע"ג דיש להחמיר כדעיה ראשונה. ורמ"א כתב בסימן שמו"ו [ע"פ] ג' שכל רשויות שלנו
 כרמלית הם, משמע כדעיה אחרונה. ובפי העולם מורגל עכשיו שאין לנו רשות הרבים הוא כדעת היש אומרים והם רבים, ובפרט
 שדעת המגיד משנה ורשב"א מצינו גם כן להיפך כמו שכתבתי, ועל כן המחמיר יחמיר לעלמו ואין צידו לחמות למה שנהגין עכשיו
 כאותו הרבים שמקילין, כן נראה לי: (ז) שלש עשרה אמות ושליש. אף על גב דרוחב רשות הרבים הוא י"ז אמות כמו שהיה בין
 העגלות במדבר [שבת נ"ט, א], מכל מקום כאן ששני ראשיה הם לרשות הרבים הווי זה גם כן רשות הרבים. ועמ"ס לשיעור זה הוא כמו
 שמצינו בפסי ביראות [עירובין מ, ב] שהיה בין כל פס לפס שיעור זה, דהיינו שיעור שזוכלו לעבור שם שני רבקות של ארבעה בקר
 כשפוגעות זו בזו אחת נכנסת ואחת יולאת, דלא ניחא תשמיעיה שם כמו ברשות הרבים, (י"ז) וכל בקר הוא [אמה] (ושליש) [ושני
 שלישים] י"י, כדאיחא פרק עושין פסין [שם סוף י"ט, א]: (ח) הוי ברמ"מית. (י"ז) דלא דמי לגבוה (י"ז) [משעה] כ"א, דכאן הווי תשמיש
 על ידי הדחק ולאו שמייה תשמיש:
 ערך להם למהריק"ש
 פ"ה י' שיעור וכו'. ואין לתמוזין נעלות צנינה: פ"ה י' גבוה עשרה. ל"ל שלשה:

ציונים פ"מ"א
 ט' טור [סימן שם עמוד
 פ"ה];
 חכמת שלמה
 פ"ה אומרים שכל שאין
 ששים רבוא עובדים בו
 בכל יום אינו רשות

בעזרת השם יתברך

ספר

ליזיהו רשות הרבים

בירור דין רשות הרבים דאורייתא
בעיירות גדולות בזמן הזה

ביאור באריכות התנאים של מפולש, ורה"ד עקום, ודין פלשיא,
ודין ס' רבוא, ודין עומד מרובה על הפרוץ,
ועוד דברים המסתעפים מיניה

חברתי במייעתא דשמיא
ובעזרת החונן לאדם דעת

צבי הירש

בן לאאמו"ר הרה"צ פנהם שליט"א
וועכטער-ראבינאוויטש

מה בחוקלין נוא יארק
מהדורא ראשונה שנת חסיד"ה לפ"ק
ועתה יז"ל בתוספות ותיקונים
שנת תשע"ו לפ"ק

פרק ג'

דעת הפוסקים להלכה - דדי במה שהרה"ר מפולש לפלטיא ולא בעינן פילוש לכל אורך העיר

דעת הצ"צ:

הנה עיין בצמח צדק (בפיהמ"ש שבת ה.) דמפורש בדבריו דלהלכה לא בעינן מפולש לכל אורך העיר, וז"ל הצ"צ: וא"כ אם המבוי מפולש ראשו אחד לסרטיא וראשו אחד לרחובה של עיר נקרא מבוי מפולש ע"ד רה"ר ממש כיון שהוא רחב י"ו אמה ושני פתחיו מכוונים זה כנגד זה, א' לסרטיא ואחד לפלטיא, וכמו בעירינו לובאוויטש אע"פ שהרחובות רחבים יותר מששה עשר אמה היה מקום לומר דלא הוי רשה"ר כיון דאינם מפולשים משער לשער ר"ל אינם מכוונים זה כנגד זה שהשער של המסילה ההולכת לעיר דובראוונא והשער של המסילה ההולכת לוויטעפסק או לרודיניא אינן מכוונים כלל זה נגד זה, רק הוה ליה כמו מבוי עקום, א"כ י"ל דלא הוי רה"ר.

אכן כיון שכולם מפולשים לפלטיא הוא הרחוב שבאמצע העיר ששם החנויות כולם, א"כ חשיבי כולם רה"ר שבצד אחד המבוי מפולש למסילה ההולכת לדובראוונא, ובצד השני מפולש לפלטיא הוא הרחוב, ופילוש זה מכוון זה כנגד זה, וכן המבוי ההולך לוויטעפסק,

ובצד שני מפולש לרחוב ופלטיא הנ"ל, א"כ הוי ליה רה"ר וכו' עכ"ל.

הרי שכתב הצ"צ בפירוש דאפילו יש פלטיא באמצע העיר והמבוי מפולש לאותו פלטיא מצד אחד ומצד שני מפולש לסרטיא חשוב מפולש ומכוון משער לשער, הרי מבואר להדיא דלא בעינן פילוש וכיוון עד סוף העיר, אלא לר"ה אחד ואפילו באמצע העיר.

ושנב ראיתי דגם כתב כן הצמח צדק להלכה למעשה בחידושו עירובין (פרק ה') וז"ל שם, עפ"י נראה לתרץ מה שמתקנין צוה"פ ולפעמים רוחב המבואות ט"ו אמה ואיך מערבין רה"ר בכך ואם משום שאין השערים מכוונים זה כנגד זה מ"מ מצוי שראש אחד מפולש לסרטיא וראש הב' מפולש לרחוב שהוא פלטיא ועל"ק סד"ה בגמרא פ"ק דשבת דפלטיא הוה רה"ר אע"פ שאין פילושו מכוונים זה כנגד זה וכו', עכ"ל.

דעת הבית מאיר:

ועיין בבית מאיר (ס' שס"ד) וז"ל, ורחובותיה רחבים י"ו אמה, ואף תוך

יולות, האהל ולטיא זנבאר ו בעי

רחוב של משני, הרי פולש לשער וכיון לא להיות או ד' ח של הוי לר"ה ושער

או אם פולש

פק"מ מצד

רה"ר בצים

דלימוד זכותו
 דסוברין דלא אתו
 מדרבנן. והמעין ב
 ובציוורו יראה שג
 באופן שהר"ה ו
 מכוונים משער לי
 אפילו הכי חיפש ה
 שיטות התלוין בכ
 אותו רה"ר, יותר כ
 ומכוון משער לש
 שערים מכוונים ומ
 העיר א"כ הרי הוי
 ויהיה דבר מוסכ
 הראשונים והיה לו
 הברור במקום לימו
 דסברי לא אתרום
 וע"כ מוכח דדעת
 ט"ז אמה מפולש
 חשוב מכוון משער
 אינו מפולש משער
 (ואולי אפשר לומר דל)
 מכוונים כלל אלא במק
 במפולש בלבד, או דסכ
 חשוב עיקום וכדל

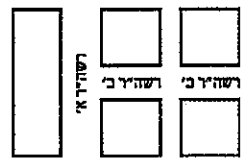
דמפולש לרשה"ר משני צדדיו וחשוב מכוון
 משער לשער.

ושוב ראיתי בספר שמחת ישראל שדייק
 כן גם ממש"כ השו"ע הרב (שם ס'
 י"א) וז"ל, וכן דרכים שעוברים בהם מעיר
 לעיר ורחבים ט"ז אמה, וכן מבואות רחבים
 ט"ז אמה המפולשים מרחוב לרחוב, או
 מרחובות לדרכים הרחבים ט"ז אמה, הן
 רשה"ר גמורה, דמשמע מדברי הש"ע הרב
 דלא בעינן פילוש מתוך לעיר אלא די במה
 שמפולש מרחוב לרחוב והיינו רשה"ר
 שבתוך העיר.

דעת החזו"א:

וכן מבואר להדיא דעת החזון איש שאם
 הר"ה ט"ז אמה מפולש לר"ה משני
 צדדין בלבד חשוב ר"ה, דהרי כל לימוד
 זכותו של החזו"א (בס' ק"ו) [וכמו שנבאר
 להלן בס"י ה' באריכות] הוא דבעיירות
 הגדולות ביותר דבכולן תמצא בהן
 שהרחובות מוקפות ג' מחיצות עומד מרובה
 על הפרוץ מחמת שהר"ה אחד שהולך
 מצפון לדרום ע"כ יפגש וימצא ברשות
 הרבים שהולך ממזרח ולמערב וכמבואר

בציוור הנמצא
 בס"ס חזו"א וכזה:
 ולדעת החזו"א
 רה"ר הב' נעשה
 רשות היחיד מדין
 עומד מרובה על
 הפרוץ, וכמבואר
 בחזו"א שם

העיר באמצעותיה יש שוק רחב הרבה
 שהיא פלטיא, והרחובות הנ"ל לא די שהם
 בעצמם רחבים י"ו אמה, אלא אף הם
 מפולשים מחד צד אל השוק ובחד צד
 אל המסילה ההולך מעיר לעיר רחב י"ו
 אמה [כמו שראיתי בעיר בלאשקי הסמוך
 לק"ק קאליש] וכו', עכ"ל. הרי דדי במה
 שמפולש לפלטיא מצד אחד אע"פ שאין
 מפולש מחוץ לעיר. L

דעת האליה רבה:

ועיין באליה רבה (ס"י שמ"ה) דמפרש דברי
 המגיד משנה, וז"ל ומשמע לי דהכי
 קאמר דאם רחבה ט"ז רק שמתקצרין הוי
 רשות הרבים אף שאין אורכן לאורך
 הרשות הרבים, אך במבואות המפולשין
 שאין בכל רחבן ט"ז יש חילוק, וצ"ע גם
 על הש"ע. הרי שכתב האליה רבה דצ"ע
 אם זו ג"כ שיטת השו"ע דמבוי לרוחב
 רשה"ר דינו כרשה"ר אע"פ שמתעקם, וע"כ
 דדי בכך במה שמפולש לרוחב רה"ר אחר,
 אע"פ שאין המבוי עצמו מפולש לסוף העיר,
 [וכדברינו לעיל בביאור הראשונים בענין
 מבוא המפולש לרחוב].

דעת הש"ע הרב:

וכ"כ השו"ע הרב (ס"י שמ"ה ס' י"ב)
 וז"ל ויש אומרים שאינן רשות
 הרבים אלא אם כן רחבים י"ג אמה ושליש,
 ואז הם רשות הרבים אפילו הם מפולשים
 לרוחב רשות הרבים עכ"ל. הרי אפילו
 נתעקם הרשה"ר חשוב רשה"ר מחמת

7c

ב מכוון

שדייק

(שם ס')

ז מעיר

רחבים

זוב, או

זה, הן

ע הרב

די במה

רשה"ר

ש שאם

ז משני

לימוד

שנבאר

עעירות

בהן

מרובה

שהולך

ברשות

מבואר

הנמצא

וכזה:

זחזו"א

נעשה

מדין

ה על

מבואר

שם

דלימוד זכותו הוא תלויין בהשיטות
 דסוברין דלא אתרומ"מ, ודפירצת י' הוי
 מדרבגן. והמעייין בלימוד זכותו של החזו"א
 ובציורו יראה. שלימוד זכותו הוא ממש
 באופן שהר"ה מתעקם והשערים אינם
 מכוונים משער לשער העיר ביושר, ומ"מ
 אפילו הכי חיפש החזו"א והעדיף לסמוך על
 שיטות התלויין במחלוקת הפוסקים להתיר
 אותו רה"ר, יותר מלסמוך על תנאי דמפולש
 ומכוון משער לשער דאי אמרינן דבעינן
 שערים מכוונים ומפולשים ביושר לכל אורך
 העיר א"כ הרי הוי כהלכה מפורשת בשו"ע
 ויהיה דבר מוסכם כמעט לכל שיטות
 הראשונים והיה לו להחזו"א לנקוט היתר זו
 הברור במקום לימוד זכותו שתלויה בשיטות
 דסברי לא אתרומ"מ שאינו אליבא דכ"ע,
 וע"כ מוכח דדעת החזו"א דאם הר"ה רחב
 ט"ז אמה מפולש לר"ה משני צדין ביושר
 חשוב מכוון משער לשער הוי רשה"ר אפילו
 אינו מפולש משער העיר האחד להשני ודוק.
 (ואולי אפשר לומר דלא בעי החזו"א והאחרונים הנ"ל
 מכוונים כלל אלא כמקפת חומה, אבל באינה מקפת די
 במפולש בלבד, או דסברי דעיקום כלי באמצע העיר לא
 חשוב עיקום וכדלעיל סי' א' פרק ח', וצ"ע).

דעת הגרש"ו אורבאך זצ"ל:

ועייין בס' שמירת שבת כהלכתה (פ' י"ג ס"ק
 י"ח) שמביא בשם הגרש"ו אורבאך
 דפסק להדיא דדנים כל ר"ה ור"ה וכל רחוב
 ורחוב בפני עצמו ואם הרחוב מכוון ביושר
 והוא ט"ז אמה על ט"ז אמה חשוב ר"ה
 גמורה.

דעת ספר הלכתא רבתא לשבתא:

וכן ראיתי בספר הלכתא רבתא לשבתא
 (נדפס שנת תע"ד להגאון הרב יהודה דוד
 בערינשטיין הנקרא סאפרייזשאקער עילוי) שסובר ג"כ
 בפשטות דדנין כל רחוב בפני עצמו, ולכן
 העלה לדינא דרחוב
 דילענסי (DELANCY ST.) שהוא בתוך עיר
 נוי יורק "מנהטון" מחמת דמפולש מצד
 אחד אל הגשר הגדול, ומצד אחר לרחוב
 בוארי (BOWERY ST) דהויכפולטיא, נמצא
 דמפולש (DELANCY ST) מסרטיא מצד
 אחד (הגשר), ומפולטיא מצד
 אחר (BOWERY ST) והוי ר"ה דאורייתא
 ובעי דלתות נעולות.

L

דעת הפוסקים לרה"ר

אמנם בס' מים רבים הג"ר שבת' בהתשובה של המים ד'

לב. וכן אפשר לומר שזו (חלק ד' ס"ס ג') במש"כ אל הקצה העיר, ואולי מן בלכד הר"ה כידוע, ולכן אי אמה או לרחוב מוסגר ג' ו שבזמנינו הרי כל הרחובות לקמן (סימן ו' פרק ג') שנ

פרק ד'

לאיזה מקום צריך הר"ה להיות מפולש, לרה"ר או אפילו לכרמלית

76

דעת הפוסקים דדי במה שהרה"ר מפולש לכרמלית:

הנה מצינו עוד פרט בתנאי דמפולש שנחלקו בה כמה מהפוסקים, והוא לאיפה צריך להיות מפולש המבוי של ט"ז אמה, אם לכרמלית או דוקא לרה"ה בעצם, דהיינו הפלטיא או הסרטיא, דדעת המהרי"ט צהלון (ס' תנ"א) דאע"פ שמביא בעצמו שדעת רש"י (שבת ו.), והרמב"ם (שם פי"ד ה"ז) דאפילו מבוי ט"ז אמה בעי להיות מפולש משני צדדין לרה"ה בעצם כדי להחשיבו ר"ה, מ"מ חולק עליהן המהרי"ט צהלון מכח שסובר שמבוי ט"ז הוי ג"כ ר"ה בעצם, ורצה להוכיח כן מסוגיא דעירובין (ד.). עיין שם.

ועיין בהגהת הגרעק"א על שו"ע (ס' שמ"ה ד"ה משער לשער) שמציין לשו"ת שביתת יו"ט (ס' ה' ו' ד') שרצה לדייק כדברי המהרי"ט צהלון מדברי הרא"ש בפסקיו, ובקיצור פסקי הרא"ש, והיינו שמבוי ט"ז אמה הוי ר"ה מצד עצמו, מדהביא הרא"ש שמבוי ט"ז אמה בעי מפולש משער לשער,

ואח"כ כותב דמבוי י"ג ושליש בעי פילוש לרה"ה, דמשמע דדוקא י"ג ושליש בעי פילוש לרה"ה, אבל מבוי ט"ז לא ואפילו לכרמלית די בכך, דאי לא תימא הכי למה ליה להזכיר שי"ג ושליש בעי פילוש לרה"ה הלא אפילו מבוי ט"ז ג"כ בעי פילוש לרה"ה וא"כ מאי עדיפות יש"ל במבוי י"ג ושליש במה דמפולש לרה"ה, עיין שם, וכן משמע קצת שזו ג"כ דעת הרשב"א (בעכוה"ק בית גתיכות שער השני), והטור (סימן שמ"ה).

והנה לדעת הרא"ש (אליבא דהשביחת יו"ט והמהרי"ט צהלון) נמצא חומרא בדין רשה"ר, והוא דאם יש רחוב ט"ז אמה על ט"ז שמפולש לרחוב שאין בו ט"ז אמה או אפילו לרחוב אחר שאין בו כל תנאי של רשה"ר, דהיינו שאינה מפולש או מכוון משער לשער או שהוי מקורה, מ"מ חשוב הרחוב ט"ז אמה רשה"ר מחמת שיש בו כל תנאי רשה"ר, וגם דמצד עצמו הוי מפולש משער לשער והיינו דמפולש מפני שראשיו פתוחין להרחוב האחר אפילו דהוי הרחוב האחר בדין כרמלית.

לא. ואולי יש לתרץ דמבוי י"ג ושליש בעי פילוש לאורך הר"ה משא"כ מבוי ט"ז דהוי ר"ה בעצם לא בעי להיות מפולש לארכו של הר"ה ואפילו לרחבו, ועיין מש"כ לעיל בזה.

דעת הפוסקים דבעינן פילוש לרה"ר:

אמנם בס' מים רבים שמביא שם תשובת הג"ר שבתני נאוואוי, וכן הוא בהתשובה של המים רבים בעצמו, (שם בס' ...)

ל"ז, וכן בס' ל"ח) שניהם יחדיו השיגו על הוכחות המהרי"ט צהלון נגד רש"י והרמב"ם ודעתם דאפילו מבוי ט"ז אמה בעילב להיות מפולש לרה"ה, וכן דעת התשובת מכתם לדוד (או"ח ס' ג').

L

לג. וכן אפשר לומר שזו ג"כ דעת וכונת הדברי מלכיאל (חלק ד' ס"ג), וכן במכתב של הגרש"ד כהנא (חלק ד' ס"ס ג') במש"כ דכרכים גדולים בזמנינו אינם בדין ר"ה מחמת שאין רחוב שמפולש מקצה העיר אל הקצה העיר, ואולי משום דבעינן פילוש לרה"ה, ורוב הרחובות בעיירי אירופא לא היו להם ט"ז אמה בלבד הר"ה כידוע, ולכן אי לאו שהר"ה ט"ז מפולש חוץ לעיר לסרטיא, נמצא דמפולש לרחוב שאין בו ט"ז אמה או לרחוב מוסגר ג' מחיצות (DEAD END) כדרכי אירופא, ולא חשוב מפולש, משא"כ בעיירות גדולות שבזמנינו הרי כל הרחובות ט"ז אמה הם, וכולם מפולשים אחד לשני או מפולשים לסרטיא ופלטיא. ועיין לקמן (סימן ו' פרק ג') שנדון בדבריהם יותר באריכות.

ז בעי פילוש ושליש בעי לא ואפילו גא הכי למה פילוש לרה"ה פילוש לרה"ה י"ג ושליש וכן משמע (בעכוה"ק בית זן שמ"ה).

א דהשביתת זלון) נמצא גם יש רחוב חוב שאין בו שאין בו כל ה מפולש או מקורה, מ"מ מחמת שיש ד: עצמו הוי מפולש מפני אפילו דהוי זלית.

בעצם לא בעי

פרק ה'

סיכום להלכה

76 והיוצא לנו למעשה מהנ"ל דאפילו לשיטות הרשב"א והרמב"ן והמאירי דמשמע קצת מלשונם דבעינן שערים מכוונים אפילו בעיר שאין בה חומה נכבר ביארנו שאף הם לא מצריכין שיהא הרה"ר ביושר אלא רק שיהיו השערים זה כנגד זה, ואף שנתעקם קצת כאמצע הרה"ר מ"מ הרה"ר חשיבי, ונמצא הרבה רחובות כאלו בעיירות גדולות שבימינו ואפילו אם נניח לומר כן בכוננתם, מ"מ עדיין יוצא לנו לשיטתם דכמעט כל רחוב של עיירות גדולות חשובים הרה"ר מחמת דהרחובות מ"מ מכוונים משער לשער ולמשל בעירינו ברוקלין דלא לכד הפלטיאות כ- (13 Ave.) וכדומה שהם חשובין ר"ה גמורה מחמת דלא בעי להיות שעריהם מכוונים לשיטת ראשונים הנ"ל (כמו שנבאר להלן בסימן ג' באריכות) אלא גם כל הרחובות והמבואות שבין רח' (13 Ave.) לרח' (16 Ave.), או (18 Ave.), או (5TH AV.), הרי הם ר"ה גמור לכ"ע כיון דמפולשים במציאות ביושר משער לשער לר"ה בעצם דהיינו פלטיא והם רחבים ט"ז, וגם הם בתוך עיר שמצויין שם ס' רבוא ולית מאן דפליג בזה.

והנה אפילו כשאין המבוי של ט"ז אמה מפולש משני צדדין לפלטיא שהוא רה"ר בעצם אלא הוא מפולש לכרמלית והיינו רחוב שלא נחשב מכוון ומפולש

משער לשער, הרי לשיטת הרא"ש והמחבר אליבא דספר דהשביתת יו"ט והמהרי"ט צהלון [הנ"ל] ג"כ חשיב ר"ה דמ"מ מכוון כ' פתחי המבוי משער לשער ביושר והמבוי עצמו יש בו ט"ז אמה ואם המבוי הוא בעיר שבוקעין בו ס' רבוא הרי הוא ר"ה גמור לשיטתם, [ועיין לקמן סימן ג' דעת גדולי הפוסקים דהפלטיאות שבימינו הם רשה"ר גמורה].

והנה כל האריכות הנ"ל הוא דוקא אליבא דשיטת מקצת הראשונים דמשמע דבעינן שערים מכוונים אפילו בעיר שאינה מוקפת חומה, אבל לשיטת רש"י ורוב הראשונים, וכן פסק הש"ע והמג"א דחנאי של שערים מכוונות הוא דוקא בעיר שמוקפת חומה (כמבואר בסימן א') הלא דעתם דבעינן מפולשת בלבד, ונמצא דכל רחוב בעיר שאינו מוקפת חומה שמפולש לחבירו אפילו בעיקום כל זמן שסוף סוף יוצא מן העיר חשוב מפולש משער לשער לכל אורך העיר. ונמצא גם לשיטתם דכמעט כל רחובי העיר בעיירות גדולות חשובין רה"ר דהם מפולשין משער לשער.

והיוצא לנו מכל הנ"ל דלכו"ע ממש חשובין כמעט כל הרחובות בעיירות הגדולות בזמנינו למכוון ומפולש משער לשער.

L

ראיה מכל שבדורות של עיירות גדולות אע"פ שלא היו ביושר מע

ובן מבואר להלכה רה"ר שהולך נ קצהו השני בעיר שאי חזינן דגדולי הפוס גדולות שבוקעין ב דאורייתא אע"פ שבו שלהם מכוונים ביוש כל כרכים גדולות, בעינינו הן בהעיר והעתיקות מלפני מאו שנמצא בימינו, וכן הישנות והן החדשו רחוב אחת בעולם לשער כל אורך העיר להיות כן כביארנו לעיל ס פסקו עליהם גדולי דאו

והנה לפנינו כמה ספרי הפוסק גדולות שבימיהם ל

7

ראיה מכל גדולי הפוסקים שבדורות שלפנינו שהחשיבו עיירות גדולות לרה"ר דאורייתא אע"פ שלא היו הרחובות מכוונים ביושר משער לשער:

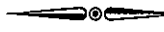
ובן מבואר להלכה למעשה דלא בעינן רה"ר שהולך ביושר מקצה העיר עד קצהו השני בעיר שאינה מוקפת חומה, דהרי חזינן דגדולי הפוסקים החשיבו עיירות גדולות שבוקעין בהם ס' רבוא לרה"ר דאורייתא אע"פ שבודאי שלא היו הרחובות שלהם מכוונים ביושר משער לשער כדרך כל כרכים גדולות, וכן אנו רואים בחוש בעינינו הן בהעיירות הגדולות הישנות והעתיקות מלפני מאות שנים, והן בהחדשות שנמצא בימינו, וכן המסתכל במפות הן הישנות והן החדשות שלא נמצא אפילו רחוב אחת בעולם שמכוון ביושר משער לשער כל אורך העיר (ודבאמת לא שייך המציאות להיות כן כדביארנו לעיל סי' א' פרק א') ואפילו הכי פסקו עליהם גדולי הדורות שהם רה"ר דאורייתא.

והנה לפנינו כמה מראה מקומות בתוך ספרי הפוסקים שחשיבו העיירות גדולות שבימיהם לרה"ר דאורייתא אע"פ

שלא היו רחובותיהם מכוונים באותו עיר, ומהרה העיירות ההם עדיין קיימים הם בימינו, ה"ה השו"ת דברי חיים (או"ח ת"ב סי' ל"ג), הערוך השלחן, עיירות גדולות בכלל (סי' שמ"ה סי' ח' וש"ג סי' כ"א), האחיעזר עיר פאריז (ח"ב סי' ח'), הגאון מטשעבין נוא יארק (קובץ כרם ביבנה חלק ד'), האגרות משה עיירות נוא יורק וברוקלין (או"ח ח"א סימן קל"ט, ק"מ, וח"ד י"ח), המנחת יצחק עיר לונדון ופאריז וכדומה בעיירות גדולות (ח"ג סי' כ"ג ובח"ב סי' קי"ה, ובהסכמתו לספר ברכת השבת), הגרי"צ דושינסקי עיר נוא יארק (שו"ת המאור דף תק"כ, ושו"ת תשובות והנהגות ח"ח או"ח סימן רמ"ד), הגאב"ד בראשו (שו"ת אפרקסתא דעניא סי' קנ"א), שו"ת באר משה (ח"ד סי' ס"ט), הג"ר משה ביק (קובץ כרם ביבנה ח"ד), שבט הלוי עיר נוא יארק (ח"ה סי' ג"א), שו"ת אז נדברו עיירות נוא יארק וטאראנטא (ח"ו סימן ס"ט, ועי' וח"ו סימן ס"ט, ח"ח סימן כ"ט), הבית הלוי והגאון מבילסק (שו"ת שערי ציון סי' ח'), הגאב"ד אלטשטאט בעל שו"ת ברכות חיים עיר וויען (מתוך מכתב הג' מנייטרא בגליון עלי דשא אדר תש"ס), שו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' ק' בפרו"ח), שו"ת מהר"י אסאד (תשובת מהר"א חשו" פ"ז), שו"ת תפארת אדם (ח"ג סי' י"ד, ובח"ב סי' י'), הגה"צ רבי מרדכי פרוגומנסקי (פאריז, מובא בשו"ת תשובות והנהגות ח"א חאו"ח סימן ר"מ) וכו'.

מחבר זרי"ט מכון זמבוי בעיר גמור פוסקים וליכא זשמע זאינה ורוב יתנאי בעיר דעתם רחוב זבירו א מן אורך יחובי דהם

ממש זובות פולש

ספר

אמרי ברוך

חידושים וביאורים
הערות והארות בעניני

עירובין ורשויות

מאת

ברוך חיים סיימאן
ר"מ בישיבת רבנו יצחק אלחנן

נוא יארק תשס"ט

לאחד מהפוסקים ז"ל שהביאו דבר זה, וביחוד הרב הגדול הב"י ז"ל שדרכו להביא כל הדעות ודברי הרשב"א ז"ל חביבין עליו עד לאחת וכו" עכ"ל.

ובקונטרס הלכתא רבנא לשבתא להרה"ג ר' יהודה דוד בערינשטיין זצ"ל (עמ' כב-כג) כתב אודות איסור תיקון עירובין במנהטן, וז"ל 'זהנה כיון שרחוב דילענסע היא כעת פלטיא גדולה כידוע ליושבי נויארק מחמת רבוא רבבות אנשים הבוקעים בה תמיד הנכנסים ויוצאים בכמה עגלות העלעקטריות, וכמה וכמה אלפים עגלות הנמשכות בכח הסוס, ואטאמאבילים הרבה, ורשות הרבים גמורה היא וכו', א"כ לפי דעת המאירי וגדולי הדורות וגדולי הצרפתים והרשב"א, אפילו אם היה בעיר נויארק דלתות נעולות כלילה אי אפשר לטלטל במקומות המתקבצים שם רבים, כגון רחוב דילענסע וכיוצא בו וכו' עכ"ל.

וכן כתב האג"מ (או"ח ח"א סי' קלט ענף ה), וז"ל 'אך הנה לעומת זה שכתבתי שיש מקום להקל, הא איכא שיטת הרשב"א הובא בבה"ט סי' שמה סק"ז, שסרטיא ופלטיא הוא רה"ר אף בעיר שמוקפת מחיצות ודלתותיה נעולות וכו' עכ"ל. אמנם כתב שם שרק בעיר שמצוי בה ששים רבוא [והוא ג' מיליאן תושבים לשיטתו וכמו שנתבאר לעיל] יש לחשוש לשיטת הרשב"א.

אולם הרבה העירו שלא קיי"ל כשיטת הרשב"א הנ"ל שהרי לא הובאה בשו"ע להלכה. עוד העירו שבדברי הרמב"ן נראה להדיא שחלק ע"ז שכתב (במלחמות עירובין ו. בדפי הרי"ף) לגבי בקיעת הרבים בעיר שאין דלתותיה ננעלות כלילה למ"ד דאתי רבים ומבטלי מחיצתא אבל כנגד הפרוץ, אם יש בו פלטיא רחב שש עשרה אמה על שש עשרה אמה אפשר שחייבין עליו וכו'. הרי שרק משום בקיעת הרבים במחיצות העיר נעשה הפלטיא רה"ר מדאורייתא, והוא דלא כשיטת הרשב"א הנ"ל.

יג. בענין פלטיא בזמן הזה

76 כתב הרה"ג ר' מנחם מ. כשר זצ"ל במאמרו בקובץ נועם (כרך ג עמ' רסט-ער) 'ולפי מה שנתבאר לעיל, מהות הפלטיא לפי שיטת הרשב"א היא שוק ויריד שהיו נהוגים לפנינו באירופה, כל עיר ועיר כפי גדלה היתה לה פלטיא גדולה שלה והיה לסוחרים קביעות מקום ברה"ר לשבת שם כל

היום וכו'. פלג הגדולים שבאים שבפנים שהם ר זעירים ודלים ב פלטיא גדולה.

אולם, עיין ר' צבי הירש וו שהרחיבה שמו פלטיא אע"פ ש לכל גדולי הפ שמעכבים שם ל החנויות ולראו הסחורה והפירו ומתעכבים שם לכל הדעות. וב דאין שום סברא הקיבוץ אנשים ולא איכפת לנו הילוך בהרחוב דאפילו היה הפ שם כדי לקנות שכיון שרחובות אין צריך שיהיו בזה. ושוב כה 3, 14, 16, 18

ומ"מ יש הרשב"א וכן כו סי' כד), וז"ל, אלא בכל רשות בין סרטיא לפג הוא רק לגבי

היום וכו'. פלטיא כזו לא נמצאת כלל בניו יורק, כי כל בתי המסחר הגדולים שבאים שם אלפים ורבות לקנות אינם ברחוב, רק הכל בבתים שבפנים שהם רשות היחיד. ואם יש עוד מספר רחובות שעומדים סוחרים זעירים ודלים ברחוב למכור סחורותיהם, ודאי שאין לזה בניו יורק שם של פלטיא גדולה. א"כ אפילו לשיטת הרשב"א אין מקום להחמיר עכ"ל.

אולם, עיין בקובץ כרם ביבנה (חוברת ד סי' נג) במאמרו של הרה"ג ר' צבי הירש וועכטער - ראבינאוויטש שליט"א אודות בארא פארק שנקט שהרחובות שמתעכבין שם לקנות דברים [כגון שדרת 13. 14. 16. 18] הוי פלטיא אע"פ שהסחורה נעשית בדרך כלל בתוך החנות. - וכתב שם ז'בורר לכל גדולי הפוסקים מדור העבר דברחובות הגדולות מקום המסחר שמעכבים שם לצורך קניה ואכילה ומטיילים שם כדי להסתכל בתוך חלונות החנויות ולראות את הסחורה, ובפרט שיש הרבה חנויות ששמים את הסחורה והפירות וכדומה בחוץ בהרשות הרבים ממש, ומעיינים בהם ומתעכבים שם ועוד הרבה אופנים שמתקבצים שם כעין זה, דהוי פלטיא לכל הדעות. ובודאי שעצם מעשי הקנין אין גורם את הדין רשות הרבים, דאין שום סברא שדין חושן משפט יקבע מהו רשות הרבים, אלא אך ורק הקיבוץ אנשים ברשות הרבים בכוונה להתעכב שם עושים הדין פלטיא, ולא איכפת לנו אם המעשה הקנין בתוך רשות היחיד, והעיקר הוא שסיבת חילוק בהרחובות אינו לכוונת דרך מעבר אלא להתעכב. והראיה לזה הוא דאפילו היה הפלטיא (13 עו. וכדומה) מוקף ד' מחיצות היו באים להתקבץ שם כדי לקנות ולעשות צרכיהם וכדומה, וברור הוא. עכ"ל. ועפ"ז כתב שכיון שרחובות אלו שאנשים באים להם לקנות דברים הוי פלטיא, ממילא אין צריך שיהיו מפולשים משער לשער וכמו שהבאנו לעיל דברי הראב"ה בזה. ושוב כתב שכל הרחובות שמפולשים בין הרחובות הנ"ל [של 13, 14, 16, 18 עו. כגון 45th, 46th St] הוי ג"כ רה"ר מן התורה.

ומ"מ יש להעיר על מה שכתב האג"מ על סרטיא ופלטיא בשיטת הרשב"א וכן כתב הרה"ג ר' משה ביק זצ"ל בקובץ כרם ביבנה (חוברת ג סי' כד), וז"ל, גם נראה מדברי הרשב"א שלא דוקא בפלטיא הדין כן, אלא בכל רשות הרבים וכו' ועפ"ז מסיים שהצדק עם האג"מ שאין חילוק בין סרטיא לפלטיא, אולם יש להעיר ע"ז שהרי כל חידושו של הרשב"א הוא רק לגבי פלטיא ולא לגבי סרטיא. וכן העיר הרה"ג ר' משה בונם

פירוטינסקי שליט"א בקובץ הפרדס (שנה לג-חוברת ט), שכוונת הרשב"א שרשות הרבים דפלטיא שונה מרשות הרבים של מבואות המפולשין, ולא מהני דלתות העיר להתיר פלטיא.

ובספר שמירת שבת כהלכתה (פרק יז ס"ק יז) דן אם רחבת הכותל ששם מתקבצים רבים לתפלה הוי כפלטיא והוי רשות הרבים מן התורה או לא. וכתב 'ושמעתי מהגרש"ז אויערבאך זצ"ל דהרחבה של הכותל המערבי שריד מקדשנו, אף שמיועד ועשוי לרבים שמתקבצים שם, מ"מ אפשר דאין זה חשוב כפלטיא, כיון שהמקום מיועד רק לתפלה ולא לסחורה, עכ"ד. ועיין פסחים סד: יצתה כת הראשונה וישבה לה בהר הבית, ומשמע דבהר הבית עצמו היו מוליכים את פסחיהם עכ"ל. היינו שהגרש"ז זצ"ל נקט שרק מקום שמיוחד לסחורה הוי פלטיא. וטעם הדבר נראה משום שרשות הרבים הוא חלק של צורת העיר, וכמו שיש בכל עיר מבואות בתוך העיר וסרטיות ההולכים מעיר לעיר, ה"ה חלק מצורת העיר הוא מקום הסחורה של העיר וזה ג"כ מקרי רשות הרבים. והראיה שהביא שם מגמ' פסחים סד: שמשמע שהיו מוליכים את פסחיהם בהר הבית, ואעפ"כ לא החשיבו את הר הבית לפלטיא כיון דלא היה מקום מסחר.

אמנם קשה להכריע בדבר שפלטיא הוא רק מקום עשוי לסחורה. ועיין בספר יציאות השבת להרה"ג ר' משה יצחק וויסמאן שליט"א (מהדורה שניה מורחבת תשס"ג ס"י ח), שכתב, 'והנה לפי"ז שבעיר ברוקלין שמתאספין על חוף הים הנקרא ברייטין ביטש וקוני איילאנד בימי הקיץ יותר ממיליון אנשים ביום אחד, נעשה רשות הרבים דאורייתא מדין פלטיא וכו'. והוסיף עוד שם 'והנה לפי"ז כל הרחובות המפולשין לחוף הים כגון רחוב אושין פארקוויי וקוני איילאנד ושאר הרחובות המפולשין לחוף הים שאצל ברייטין ביטש וקוני איילאנד, נעשין ג"כ רשות הרבים מדין מבואות המפולשין לפלטיא, כיון דרבים בוקעים בהם להגיע לחוף הים כמבואר בשבת (ו.), וכמו שנבאר בסמוך כל השיטות בזה, וממילא אפילו אם רחובות הללו אין בהם ששים רבוא, מ"מ כיון שמפולשין לפלטיא שיש בה ששים רבוא נעשין רשות הרבים גמורה.

וכן יש לציין לדברי הערוך השלחן (סי' שמה ס"כ) שכתב שדין פלטיא הוא רק אם יש רק מקום אחד בעיר שכולם מתקבצים לשם, ואם אין מקום לזה אלא שיש הרבה מקומות כאלו אז אין על אף אחד מהם דין רה"ר.

בתש
הנ"ל לדו
ושיטת ר

הנה
דלתותיה
שכיון ש
אמנם ז'
לומר דר'
אלא כדו
כשיטת ד
שהם רא
דברי רב
שהביא ד
'ורבינו ז'
מיערבא
כרמלית
'ויש דעו
בדלתות
מערבא,
וכו' הא
נעולות נ
דליכא ה:
הראשוני
דלתות נ
כרמלית.
מחיצתא

כ. הוא א
שונים, נז